

IŠMINTINGI, GODŪS
IR KEISTI ŽMONĖS

Lietuvių liaudies parabolės ir pasakojimai

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

IŠMINTINGI, GODŪS IR KEISTI ŽMONĖS

Lietuvių liaudies
parabolės ir pasakojimai

Tekstų rinkinys

Parengė
Bronislava Kerbelytė

Kaunas, 2018

Recenzentai:

doc. dr. Laima Anglickienė, Vytauto Didžiojo universitetas

prof. dr. Rimantas Balsys, Klaipėdos universitetas

Tekstų rinkinys apsvarstytas ir rekomenduotas leidybai Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Kultūrų studijų katedros posėdyje 2018 m. spalio 15 d. (protokolo Nr. 04) ir Humanitarinių mokslų fakulteto tarybos posėdyje 2018 m. spalio 19 d. (protokolo Nr. 3-4).

Viršelyje – Jolantos Galdikaitės grafikos darbas (2018 m.)

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-467-363-4 (spausdintas)

ISBN 978-609-467-362-7 (internetinis)

<https://doi.org/10.7220/9786094673627>

© Bronislava Kerbelytė, 2018

© Vytauto Didžiojo universitetas, 2018

TURINYS

Pratarmė	10
Įvadas	12
IŠMINTINGI IR GODŪS ŽMONĖS	17
<i>Žmogus paveikia kitą žmogų, kad jis elgtųsi teisingai / gyvūno elgesys paveikia žmogų</i>	18
1. Kaip padaromi dideli darbai	18
2. Patikėjo praturtėjusiu	18
3. Pagarba rūbams	19
4. Dar galima valgyti	19
5. Gailestingi šunys	20
6. Gražintos skolos	20
7. Išgelbėta gyvybė	21
<i>Žmogus teisingai vertina savo padėtį / situaciją / kito personažo elgesį</i>	22
8. Abu galai vienodi	22
9. Kas didesnis už karalių	22
10. Piniginė priteisiama radėjui	22
11. Mirusi teisybė	22
<i>Žmogus pasinaudoja įgyta patirtimi</i>	23
12. Ką pasakė meška	23
13. Ką lokys sakė į ausį	24
14. Be prakaito duonos nevalgysi	24
15. Be pilvų negerai	24
16. Pasaka apie bėdą	25
17. Aukso nevalgysi	26

<p>.....</p>	
<i>Žmogus siekia, kad kitas žmogus teisingai vertintų situaciją / patarimą / veiksmus</i>	27
18. Lobio radėjai nužudo vienas kitą	27
19. Lobis darže.....	27
20. Medeliai palikuoniams.....	27
21. Visos moterys vienodos	28
22. Be nuostolių negyvensi	28
23. Apie pavogtą jautį.....	28
24. Sūnaus atsisveikinimas	29
25. Plėšikas sūnus.....	29
26. Pamokė padėti nelaimėje	30
27. Rastas pinigėlis.....	30
28. Viščiukai iš virtų kiaušinių.....	31
29. Kas gerai – sau gerai.....	32
30. Stiprybė vienybėje.....	33
31. Myli kaip druską.....	33
32. Sūnų pažadai	34
33. Motinos rankos švelnesnės.....	35
34. Kvailas vaikas	35
35. Prašo nors duonos su sviestu.....	36
36. Duona už auksą brangesnė	36
37. Po mirties žemė sunkesnė.....	37
38. Karaliaus dovanos sutirpsta.....	37
39. Kaip nuteisiamas nekaltas	38
40. Kas nemoka meluoti, tegul nemeluoja.....	39
41. Ūkvedys nieko nedirba	40
42. Dienos ilginimas.....	41
43. Išorė būna apgaulinga.....	41
44. Dideli ir maži nusikaltimai.....	42
45. Švarus vanduo iš supuvusio šuns gerklės.....	42
<i>Žmogus pagerina kito žmogaus būklę</i>	43
46. Mylintys broliai	43
47. Išgelbėtas kaltininkas	43

<i>Žmogus demonstruoja savo sunkią būklę</i>	44
48. Kada atrieks duonos	44
<i>Žmogus stebi kito žmogaus veiksmus, kai šis laisvai jaučiasi</i>	45
49. Sūnų pašaukimai	45
<i>Žmogus kelia kitam žmogui nenaudingą sąlygą, kurią šis palaiko naudinga.....</i>	45
50. Bernas tarnauja už batus	45
51. Tarnauja už vieną grūdą	46
<i>Žmogus pasinaudoja situacija / sukuria situaciją, kurioje išryškėja kito žmogaus požymiai</i>	46
52. Netikras draugas	46
53. Nori šauti į mirusį tėvą	47
54. Išmintingas teisėjas	47
55. Išmintingi sprendimai	48
56. Vagis nepažįsta pavogto arklio	50
57. Reikia su žmona pasitarti	51
58. Akmuo liudininkas	52
59. Mediniai kardai	52
60. Vagystė išaiškėjo	53
61. Vagis bijo gaidžio giedojimo	53
<i>Žmogui nepavyksta paveikti kito žmogaus norima linkme</i>	54
62. Pajuokta beturtė	54
<i>Žmogus neteisingai vertina gyvūno galimybes.....</i>	54
63. Apie senį su sene ir jų žąsėle	54
<i>Žmogus nepasiekia, kad kitas asmuo teisingai vertintų save</i>	55
64. Teisybė moko meluoti	55
<i>Žmogus pasinaudoja palankia situacija</i>	56
65. Kariantis rastas lobis.....	56

Žmogus laikosi teisingos vertybių hierarchijos.....	56
66. Rūpesčiai dėl pinigų.....	56
67. Laimingo žmogaus marškiniai	56
Žmogus laikosi neteisingos vertybių hierarchijos.....	57
68. Miręs dėl godumo.....	57
69. Sūnėnui dėdės nebereikia.....	57
70. Apakęs godus žmogus	58
Žmogus teisingai informuoja sumanų žmogų.....	59
71. Kur dingso pupos	59
Žmogus pasinaudoja žmonių elgesio stebėjimais	60
72. Lengviau pašerti gyvulius	60
Žmogus atpažįsta daiktus / pastebi daiktų savybes	60
73. Geriausia ir blogiausia mėsa	60
74. Atpažinti vaistai	61
Žmogus neparodo ypatingo gebėjimo.....	62
75. Ūkininkauti netinka.....	62
KEISTUOLIAI	63
Žmonės laikosi senoviškų papročių ar burtų	64
76. Tikisi praturtėti.....	64
77. Nori supančioti vagių kojas.....	64
78. Tikisi apsisaugoti nuo vagių	64
79. Kad lapė vištų nevogtų	64
80. Kad javams nekenktų.....	65
81. Nuogas sėjėjas	65
82. Rusas sėdi ant rėčio	65
83. Kad palytų.....	65
84. Saugo audeklus nuo raganų.....	65
85. Neparduoda paršo su maišu.....	65
86. Kad arklys būtų riebus.....	66
87. Varomos iš namų musės	66

88. Kaip ieškota pamesto daikto	66
89. Palioka maisto Dievui.....	66
90. Kryželis kortuotojo bate.....	67
91. Gandai – kai liedina varpą	67
92. Padaugina sviesto	67
93. Kad sektųsi žvejoti.....	68
94. Kad varna žąsiukų nenuneštų	68
95. Suprato, kad bitės nesiseks	69
96. Vagia vadeles – bitėms	69
97. Juoda višta	70
98. Giedanti višta.....	70
<i>Elgesys su mirštančiais / mirusiais.....</i>	71
99. Ar akmuo šlapias?	71
100. Nenori pirmas eiti į trobą	71
101. Sūnūs ėjo pasikalbėti su tėvu	71
102. Kur palaidotas pakaruoklis, medžių nekerta	72
103. Žmogaus mirties metinės	72
<i>Realūs reiškiniai aiškinami mitologiškai</i>	72
104. Keistas naujagimis	72
105. Stipruoliui velnias padeda.....	72
106. Kalba, kad kaimynas pasivertęs rupūže	73
107. Piemenė norėjo pagadinti karvę	73
108. Pardavėja paklausė apie parduotą karvę	73
109. Pasakė, kad mergina neištekės.....	73
<i>Keistuoliai klaidinami, pajuokiami</i>	74
110. Mergina – vaiduoklis.....	74
111. Bernas vietoj avino.....	74
112. Kas paglostys per Kūčias	75
113. Vaizduoja kenčiančią vėlę.....	75
114. Pakvietė velnią imtynių	75
115. Lauko Sodos Kuokštas	76
Paiškinimai	77
Santrumpos	90

Pratarmė

Šioje knygelėje pristatomi dviejų lietuvių folkloro žanrų kūriniai, kuriems skirtas mokslinis leidinys dar nebuvo. Čia skelbiama beveik visų Lietuvoje užrašytų parabolų po vieną variantą, kartais – ir po du skirtingus variantus. Iš realistinių pasakojimų įvairovės pasirinkti tik tie tekstai, kurie yra tarsi parabolų priešprieša. Daugelio parabolų herojai – išmintingi ir originaliai mąstantys žmonės, o pasirinktų pasakojimų personažai keistu elgesiu stebina kaimynus ir yra pastarųjų klaidinami bei pajuokiami. Parabolės moko, kaip reikia ir kaip nereikia elgtis, pasakojimai informuoja apie senoviškai veikiančius žmones.

Siekiant išryškinti didaktinę parabolų paskirtį, kūriniai grupuojami į tipus, sudarytus remiantis tekstų semantine interpretacija. Pasakojimai grupuojami pagal tematiką.

Dauguma tekstų skelbiami pirmą kartą. Jie paimti iš Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštyno; iš 115-os tekstų 11-a paimti iš mokslinių publikacijų.

Knygelės pabaigoje pridedami paaiškinimai. Po kūrinio pavadinimo rašomas parabolės tipo numeris pagal Bronislavos Kerbelytės sukurtą struktūrinę semantinę klasifikaciją, pasakojimo numeris – pagal tos pačios autorės sukurtą tematinę klasifikaciją (numeriai žymimi raide K). Jeigu parabolė aprašyta tarptautiniame pasakų kataloge, įrašomas ir antras tipo numeris (žymimas AT). Po to nurodomi skelbiamų kūrinių pateikėjai bei užrašytojai, tekstų šaltiniai, kiekvienos parabolės suklasifikuotų variantų ir anksčiau moksliniuose leidiniuose paskelbtų jos variantų skaičiai. Daugumos skelbiamų pasakojimų žinomi pavieniai variantai; tekste nurodomi tik ne kartą užrašytų kūrinių variantų skaičiai.

Kartais pažymimi tekstų ar jų užrašytojų ypatumai. Ši informacija ypač reikalinga folkloristikos specialistams.

Kad knygele galėtų lengviau naudotis ir kiti skaitytojai, tekstai šiek tiek redaguoti: svetimžodžiai pakeisti lietuviškais atitikmenimis, laužtiniuose skliaustuose parašyti žodžiai padeda suprasti neaiškias vietas, o parašyti kursyvu – paaiškina tarmiškus ar bendrinėje kalboje nevartotinus žodžius. Retkarčiais minimaliai tvarkoma sintaksė, praleidžiami ir kupiūros ženklai

žymimi su pasakojimo siužetu nesusiję žodžiai ar prijungtas kitas siužetas. Daugumos kūrinių originalai be pavadinimų; rankraščiuose rasti pavadinimai panaudojami ir apie tai informuojama *Paaiškinimuose*.

Tikimės, kad skelbiami kūriniai bus naudingi ne tik folkloristams. Jie gali būti įdomūs ir kitiems senove besidomintiems skaitytojams. Parabolės gali būti naudingos pedagogams, o pasakojimai – papročius ir tikėjimus tyrinėjantiems etnologams.

Ivadas

Tarptautiniame pasakų kataloge (AT) pasakų apie gyvūnus skyriuje aprašytas siužetas, kuriame vaizduojami vyrai išsiruošę į mišką medžioti ir tuoj pat turėjo gelbėtis nuo sutiktos meškos. Šiame kūrinyje meška tik apuosto mirusiu apsimetusį medžiotoją ir nueina. Ji elgiasi kaip realus gyvūnas. Pasakų personažai gyvūnai bendrauja su žmonėmis, kalba žmonių kalba. Kūrinyje svarbus tik draugų pokalbis: vienas jų, ko gero, pašiepia išgąsdintą draugą klausdamas, ką meška jam pasakiusi. Šis atsako, kad ji patarusi nepragerti nesumedžiotos meškos kailio (t. y. primena draugų elgesį vykstant medžioti) arba teigia, jog meška sakiusi nepasikliauti tokiu draugu, kuris pavojuje palieka (žr. Nr. 12, 13). Akivaizdu, kad šis kūrinys nepritampa prie pasakų apie gyvūnus.

Tarptautinio katalogo pasakų–legendų, novelinių ir buitinių pasakų skyriuose aptinkama daugiau nedidelės apimties ir dažnai aiškia didaktinę paskirtį turinčių kūrinių, kuriuose vaizduojami realūs žmonių santykiai. Jie taip pat nepritampa prie minėtiems katalogo skyriams priskirtų pasakų. Turinio, paskirties ir formos ypatumai leidžia juos laikyti savarankiško žanro kūriniams. Analogiškų siužetų aptinkama įvairių Europos tautų folklore. Liaudiški siužetai savitai išplėtoti Viljamo Šekspyro (William Shakespeare), Bertoldo Brechto (Bertold Brecht) ir kitų autorių kūriniuose.

Aptariamų kūrinių liaudiško ar folkloro tyrinėtojų sukurto lietuviško pavadinimo neaptikta. Kai kurie Europos tautų folkloristai tokius kūrinius vadina *parabolėmis*.

Kurdama „Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogą“ šių eilučių autorė sudarė atskiro žanro skyrių *Parabolės*. Į jį pateko minėtuose keturiuose tarptautinio pasakų katalogo skyriuose aprašytų 24 siužetų variantai ir tik Lietuvių tautosakos rankraštyne aptiktų 57 siužetų variantai.

Lietuvoje populiarios (daug kartų užrašytos) 7 siužetų parabolės. Kitų šio žanro kūrinių užrašyta po kelis variantus, o kai kurių aptikti vieninteliai tekstai.

Daugelyje kūrinių įvairiai aptiriamas žmogaus santykis su turtu, pinigais, brangenybėmis. Parabolėje „Lobio radėjai nužudo vienas kitą“ (Nr. 18; užrašyti net 68 variantai) trys vaikinai stebisi, kad lobį radęs žmogus

(senelis, elgeta, atsiskyrėlis) šaukia radęs mirtį ir bėga šalin. Jie susidomi lobiu ir tuoj pat savo elgesiu patvirtina, jog loby radėjas buvo išmintingas ir išpėjo apie realų pavojų. Dalydamiesi lobį kiekvienas nori gauti kuo daugiau, todėl savo draugus, netgi brolius, laiko konkurentais. Taip kūrinio klausytojai ar skaitytojai išpėjami, kad staiga ir veltui gautos gėrybės yra ypač pavojingos.

Nepritariama ir besaikiam net paties uždirbtų pinigų kaupimui: toks žmogus nebejaučia nei užuojautos, nei menko dosnumo. Kai grūdų pirkėjui pritrūksta kelių kapeikų, juos parduoantis šeimnininkas šiam liepia pasikarti. Paklausęs liepimo vargšas netyčia aptinka šeimnininko lobį, o savo pinigų neberadęs šykštuolis iš tikrųjų pasikaria (Nr. 65). Kitas turtingas žmogus uždirba daug pinigų prekiaudamas; sutiktas paslaptingas senelis leidžia priskrauti vežimus aukso ir kitų brangenybių, bet jam vis maža. Nepaisydamas senelio išpėjimo žmogus praranda regėjimą ir visus turtus (Nr. 70). Žmogui žadama duoti tiek žemės, kiek jos apeis per dieną. Žmogus visą dieną bėga, o vakare krenta negyvas (Nr. 68). Neturtingas sūnėnas dažnai kvietė savo dėdę į svečius. Už tai turtingas dėdė padovanojo aukso. Sūnėnas dėdės daugiau nebekvietė: mat turįs kaupti auksą, kad prikrautų pilną dėdės dovanotą katilėlį (Nr. 69).

Parabolių herojai įsitikina, kad gautos dovanų materialinės gėrybės atima ramybę, nes verčia tik jomis rūpintis. Linksmi dainuojančiam žmogui ponas padovanojo pinigų, kad šis dar gražiau dainuotų. Dainininkas nutilo. Kad vėl galėtų linksmi dainuoti, jis gražino ponui pinigus (Nr. 66). Karalius apdovanojamas gebėjimu paversti auksu viską, ką tik paliečia. Kai auksu virsta ir bet koks maistas, karalius aukso atsisako (Nr. 17).

Parabolėje „Be pilvų negerai“ nagingi meistrai nepatenkinti, kad dėl valgymo reikia tiek daug dirbti. Kai paslaptingas senelis pašalina jų pilvus, meistrai praturtėja, bet kartu praranda ir savo gyvenimo prasmę. Jie vėl sugražina pilvus (Nr. 15). Žmogus padovanoja kitam žmogui savo bėdas, gyvena laimingai, bet nebepritampa prie kitų žmonių. Jis džiaugiasi, kai pagaliau vėl suranda bėdą (Nr. 16). Šiose parabolėse nerealius žmonių norus patenkina paslaptingi sutiktieji. Šis fantastikos elementas padeda modeliuoti situacijas ir stebėti, kaip tada jaučiasi realus žmogus.

Populiarioje parabolėje „Laimingo žmogaus marškiniai“ sakoma, kad sergantis karalius pasveiktų, jeigu apsvilkėtų laimingo žmogaus marškiniiais. Toks žmogus pagaliau surandamas, bet jis marškinių neturi (Nr. 67). Taip šioje ir kitose parabolėse pastebima mintis, kad turtas, pinigai ir laimė yra skirtingi, beveik nesuderinami dalykai.

Parabolės liudija, kad žmonės svajojo apie teisybės viršenybę, apie sumaniai teisybę nustatančius teisėjus. Tokie teisingi bei išradingi teisėjai vaizduojami net keliuose kūriniuose (Nr. 10, 53, 54, 55, 58). Tačiau aptinkama ir parabolių, kuriose paprastas žmogus įtikina teisėją, jog buvo neteisingai išspręstas ginčas arba nepagrįstai apkaltintas nekaltas žmogus (Nr. 39). Kai teisėjas nepastebi svarbios detalės (ieškovas reikalauja užmokėti už viščiukus, kurie tarsi galėję išsirisiti iš virtų kiaušinių), paprastas žmogus sako sėjęs virtus žirnius ir primena, jog tai virtų kiaušinių analogija (Nr. 28). Vis dėlto teisybės pergale abejojama: kai po ilgų ieškojimų žmogus sutinka senęteisybę, toji jam liepia meluoti: žmonėms pasakyti, kad teisybę matęs jauną ir gražią (Nr. 64).

Keliuose kūriniuose vaizduojama, kaip išradingai auklėjami jauni žmonės, kalbama apie neteisingo auklėjimo pasekmes. Vienas tėvas pamoko sūnų kantriai dirbti, kol iškirs visus didelio miško medžius (Nr. 1). Kitas tėvas skatina dukters savarankiškumą atsisakęs atriukti jai duonos (Nr. 48). Net Dievas įtikina tinginį, kad duoną galima valgyti tik gerokai padirbėjus (Nr. 14). Ypač išradingai elgiasi tėvas, kurio sūnus nesiliauna raginęs kartu eiti vogti kaimyno jaučio. Tėvas sumano leisti sūnui patirti vagies būseną ir pasiekia, kad sūnus niekada net nepagalvotų apie vagystę (Nr. 23). Kai kalbama apie neteisingo auklėjimo pasekmes, priekaištaujama, kad tėvas sūnaus mažo nemokęs ar davęs visą valią (Nr. 24, 25).

Konkrečiais pavyzdžiais iliustruojami žmonių bendravimo, savitarpio pagalbos, žmogaus teisingo vertinimo nesklandumai. Viename kūrinyje elgeta ar atsiskyrėlis nedėkoja už gautą maistą, o sako: „Gerai darai – sau, blogai darai – sau.“ Moteris sumano nunuodyti įkyrėjusį nedėkingą prašytoją ir taip sudaro sąlygas, kad nusinuodytų jos sūnus. Tik tada ji įvertina senelio kartojamų žodžių teisingumą (Nr. 29). Žmogus reikalauja užmokesčio už pagalbą kelionėje nelaimę patyrusiam keleiviui, o vėliau pats patiria tokią pačią nelaimę. Neatpažintas anksčiau sutiktas žmogus pamoko šykštuolį, kaip reikia elgtis (Nr. 26). Sugėdinamas žmogus, nepatikėjęs vargšo sakoma tiesa, o patikėjęs praturtėjusio specialiai sukurta fantazija (Nr. 2). Vestuviniškai nesvetingai priima užėjusį elgetą, bet mandagiai vaišina tą patį gražiai apsirengusį žmogų. Šis tepa sviestą ant savo švarko ir sako, kad vaišinami tik jo drabužiai (Nr. 3).

Dar vienas svarbus parabolių kūrėjų atrastas dėsningumas – išmintingi ir nuoširdūs prisipažinimai, pažadai teisingai vertinami vėliau, kai vertinotojas įgyja patirties arba kai neįvertintas žmogus vienintelis įvykdo pažadą. Parabolėje „Myli kaip druską“ tėvas džiaugiasi, kad viena duktė sako jį

mylinti kaip auksą, kita – kaip sidabrą, ir pasipiktina, kad trečia dukterė sako jį mylinti kaip druską. Dingus druskai, tėvas supranta, kad ji labai reikalinga kasdien. Tada suprato ir trečiosios dukters pasakymą: ji teigė, kad jis visada jai reikalingas. O kitos dvi dukterys meilę tėvui lygino su brangenybėmis, be kurių galima apsieiti, nors jos ir gražios (Nr. 31). Kitas tėvas vadina kvailiu tą sūnų, kuris nepasakoja apie būsimas išpūdingas savo tėvo laidotuves (taip darė du jo broliai), o pasako palaidosiąs tėvą taip, kaip Dievas duos. Šis sūnus pažadą įvykdo: per karą pamatęs gulintį negyvą tėvą, užmeta ant kūno medžio šaką, o paskui kitų kareivių padedamas jį užkasa. Kai tėvas žuvo, kiti du jo sūnūs jau buvo mirę (Nr. 32).

Taigi parabolėse, kaip ir stebuklinėse pasakose apie trečią brolių kvailį, atsispindi žmonijos istorijoje nuolat pasikartojantis dėsningumas, kad racionalūs pasiūlymai, sprendimai, išvados turi ilgai laukti supratimo bei įvertinimo.

Parabolėse beveik nėra nerealių dalykų. Nerealiomis galiomis pasižymi tik keli seneliai. Vienas jų atsiranda tada, kai meistrai nepatenkinti, jog turi dirbti savo pilvams. Senelis tuoj pat pašalina pilvus, o vėliau, kai meistrai jų pasigenda, vėl įdeda (Nr. 15). Kitas senelis turi daugybę brangenybių ir leidžia turtingam žmogui jų prisikrauti į vežimus. Jis kažkuo patepa turtuolio akį – tas labai daug mato (Nr. 70). Kai žmogus nori susigrąžinti anksčiau kitam atiduotą bėdą, lietuvių parabolėse veikiantis senelis pataria ieškoti bėdos upėje. Bėdos ieškotojas ilgai graibo vandenį, įbrenda ir randa bėdą – sušlapęs jis turi eiti namo pėsčias (Nr. 16). Galima įtarti, kad pastarasis senelis tik gudriai pasinaudojo žmogaus naivumu ir jam sukūrė visiškai natūralią bėdą.

Tai tik keli pavyzdžiai, liudijantys parbolių paskirtį išryškinti skirtingus vaizduojamų žmonių tikslus, nevienodą jų elgesį ir skatinti realius žmones pasirinkti sektingą pavyzdį. Taip konkrečiais pavyzdžiais skiepijamas ir abstraktus mąstymas.

Pasakojimuose vaizduojami keisti žmonės gerokai skiriasi nuo buitinės pasakose ir net anekdotuose vaizduojamų juokingų personažų. Pastarųjų žanrų personažai dažniausiai juokingi tada, kai jų veiksmai nelogiški, kai jie neteisingai dirba ar nori „pagerinti“ įprastus veiksmus. Pasakojimuose keisti tie žmonės, kurie laikosi senovinių papročių ar burtų. Jie tarsi atsilikę nuo visuomenės pažiūrų ir elgesio normų raidos. Kadaisė tie veiksmai buvo

žinomi ir daugelio atliekami. Todėl pasirinktus pasakojimus galima būtų lyginti su seniau užrašytais atitinkamais tikėjimais, papročiais ar burtais.

Galima pastebėti, kad keistuoliai dažniausiai prisimena ir vertina tuos magiškus veiksmus, kuriuos ir senovėje atlikdavo individai, kartais netgi paslapčia. Kolektyvinių būrimų pasakojimuose neaptikta. Tik dviejuose tekstuose dvi mergaitės susitaria burti, ar greitai ir už kokio jaunikio ištėkėsiančios (Nr. 111, 112). Labai retai pasakotojai teigia, kad seniai, net jų vaikystėje naudoti ir magiškais laikyti veiksmai padėdavę pasiekti tikslą – surasti ieškomą daiktą (Nr. 88) ar prišaukti lietu (Nr. 83).

Dauguma pasakotojų informuoja apie pavienių žmonių atliekamus veiksmus, bet jų nevertina: klausytojai patys supranta poelgių keistumą. Dažnai pakanka pasakyti, kad taip elgiasi tik konkretus žmogus.

Labai retai sakoma, kad keistuolis slepiasi, pavyzdžiui, nuogas sėja javus, kai kiti žmonės dar miega (Nr. 81). Keistuolio veiksmais imama domėtis, kai stebina jo pasiekiami rezultatai: kortuotojas visada išlošia, šeimininkė pagamina daug sviesto iš poros litrų grietinės. Tada ir randama ypatingos sėkmės priežastis: kryželis kortuotojo bate (Nr. 90) ar numirėlio pirštas sviestmušėje (Nr. 92).

Magiškais veiksmais ar priemonėmis keistuoliai dažniausiai siekia apsaugoti savo namus, gyvulius nuo vagių ar neigiamo poveikio. Tačiau labai retai kenkėjais laikomi kaimynai. Viename pasakojime teigiama, kad vyras pasivertęs rupūže ir buvęs sumuštas, kai ėjęs prie kaimynės karvės (Nr. 106).

Požiūris į žmones, kurie tiki mitinių būtybių egzistavimu ar siekia sužinoti savo ateitį, išryškėja pasakojimuose apie tyčinius tokių žmonių gąsdinimus, apie „pagalbą“ buriantiems.

Tenka pripažinti, kad keistuolius gąsdinantys jauni žmonės taikliai pasirenka vietą, kurioje verta imituoti kenčiančią vėlę ar kitą mitinę būtybę. Taigi galima įtarti, kad jie taip pat žino senovinių sakmių ar burtų. Nuo keistuolių jie skiriasi tik požiūriu. Niekas negali pasakyti, ar ateityje nepadaugės vaizduojamų pasakojimuose bei kitokių keistuolių: pastebėta, kad įvairūs sukrečiantys įvykiai, staigūs gyvenimo sąlygų pokyčiai paskatina žmones atsigręžti į praeitį ir tenai ieškoti atmestų ar užmirštų sprendimų.

**Išmintingi ir
godūs
žmonės**

Žmogus paveikia kitą žmogų, kad jis elgtųsi teisingai / gyvūno elgesys paveikia žmogų

1

Kaip padaromi dideli darbai

Vienas ūkininkas turėjo labai didelę girią, kurioje buvo didelių ažuolų ir kitų drūtų medžių. Ketindamas girią iškirsti, o jos vietoje išarti dirvą ir padirbti pievas, nusiuntė savo sūnų kirsti. Bet sūnus nuėjęs labai stebėjosi girios didumu ir manė, kad tėvas apgavo ir juokus su juo krečia. Dėl to atsigulė ir gulėjo, pakol tėvas atnešė pietus.

Kada tėvas atėjo su pietumis, veizėjo, kame jis kerta ir ar daug nukirsta. Niekur negalėjo rasti jo ir jo kirtyklos. Pradėjo ūkčioti, kad atsilieptų. Sūnus per miegą išgirdo, atūktelėjo ir atsiliepė. Tėvas prisiartinęs tarė:

– Sūnau, ar susirgai, kad tavo kirtimo nėra nė ženklų?

Bet tas niurzgėdamas atsakė:

– Plepėk niekus! Ar tai mano jėgoms nukirsti tokią girią, o dar su viena diena. Čia ir milžinas to nepadarys.

Tuokart tėvas sakė:

– Sūnau mano, aš tau neliepiu visos girios kirsti, bet tiktai vieną brėžiuką.

Sūnus atsakė:

– Vieną brėžiuką? Tai aš tą galiu padaryti tuojau.

Ir tiesa – kaip veizint nukirto nužymėtą brėžį. Tėvas padalijo į brėžius visą girią ir tas sūnus per trumpą laiką nukirto.

Kiekvienas žmogus gali iš to pasistebėti: pakol tinginio nevaro, jis nenori dirbti.

2

Patikėjo praturtėjusiu

Buvo vargšas žmogus ir turtingas. Vieną kartą atlėkė turtingojo šuva, įlindo į vargšo trobą ir suėdė duonos kepalą. Vargšas nuėjo pas jį [kaimyną] pasiskųsti. Turtuolis jį iškvailino ir netikėjo. Tada jis liūdnas nuėjo į lauką pasivaikščioti. Kaip tik išėjo ir ponas. Ponas tuoj jį užklausė:

– Ak tu, bedvasi, ko tu dykas vaikštai? Eik nuvaryk Rygon jaučius – gauši tris šimtus rublių.

Anas nieko nelaukė, nuvarė jaučius Rygon, nusipirko ratus, kumeliuką, duonos, druskos ir geležies. Turtuolis netikėdamas, kad anas turtingas pasidarė, klausia jo:

– Kaip tu praturtėjai?

Vargšas atsakė:

– Nelaimė atsitiko: padėjau druską užkrosnyje, bet prūsokai suėdė. Nu-
nešiau geležį į klėtį ant lentynų, bet pelės baigia graužti.

– A, – sako turtuolis, – bet matai, kokie dyvai.

– Aha, matai, – sako vargšas, – tu dabar tiki, kad prūsokai suėdė druską,
pelės – geležį sugraužė, o kad šuva suėdė mano duoną, tai tu tada netikėjai.

3

Pagarba rūbams

Buvo vestuvės. Ir į vestuves užėjo elgeta ir paprašė valgyti. Tie jam davė
plutelių nuo stalo, kur buvo likusios, kur alumi buvo apipiltos. Ir jam ten
davė kokių blogų kopūstų. Tas valgo, o šitie vis skubina:

– Valgyk greičiau, nes matai, kad nėra kur: čia daug svečių.

Šitas pavalgė ir išėjo. Paskui šitas pats žmogus apsitaisė gražiais rūbais
ir vėl atvažiavo į šitas vestuves. Jau gražiai priima, sodina už stalo ir liepia
valgyti. Šitas nevalgo. O tie sako:

– Valgykit, prašom valgyti.

Tas žmogus paima peilį ir pradeda tepti sviestą ant švarko rankovės ir
palos. Tie žmonės stebisi.

– Aš pirma pas jus pavalgiau ten užkampy – plutelių alumi aplaistytų
ir kopūstų, likusių ant stalo. O dabar jūs tik mano rūbus priimate, jūs tik
rūbams valgyti duodate.

Pabuves ir išvažiavo. <...>

4

Dar galima valgyti

Kitą kartą ponas vaišino valstietį. Valstietis jau suvalgė vieną patiekalą –
dar neša kitą.

– Jau, poneli, dėkui, dėkui, jau prisivalgiau. Daugiau nevalgysiu, – dė-
koja valstietis.

– Na, valgyk, valgyk dar, – liepia ponas.

Valstietis ir vėl valgo. Tą kartą jis suvalgė – neša dar trečią. Ir vėl valstie-
tis dėkoja ponui. O ponas anam dar liepia valgyti. Na, ir vėl ėmė valgyti. Kad
jau pavalgė, ponas ir sako:

– Paimk statinę, dėk į ją akmenis – tilps. Sudėjęs akmenis, pilk smilčių –
dar tilps. O pripylęs smilčių pilk vandenį – taip pat tilps. Taip ir su žmogumi
yra.

5

Gailestingi šunys

Buvo didas ir boba. Ir anys turėjo sūnų ir dukterį. Vienas septynerių metų, jaunesnis – šešerių. Ir liko anys našlaičiai. O jų dėdė buvo labai turtingas. Išėjo anys, tie našlaičiai, keliais. Vedasi ir vedasi anie. Kad susitinka pirklių. Eina tie vaikiukai verkdami.

– Kur jūs einat?

– Einam ieškoti dėdės.

Tai tas pirklys pavežė juos. Jau dvaras regisi.

– Tai ten jūsų dėdė gyvena, – ir paleido juos.

Anie į tą dvarą užėjo. O dvaro šunys labai pikti buvo, bet jų nė vienas nekludė. Įėjo virtuvėn:

– Ar čia mūsų dėdė gyvena?

– Čia.

Merga davė žinią dėdei. Tas sako:

– Lauk! Jus išvarykit. Jokių giminių aš nepažįstu.

O anys alkani buvo. Šunims buvo ėdalo loviuose, tai jie priėjo, graibstė iš lovio. O tie šunys pradėjo laižytis. Ponas daboja pro langą. Jam keista. Mergai liepė juos sugražinti. Liepė juos išprausti. Išrėdė, išprausė. Ir ėmė tas dėdė juos kaip savo vaikus.

6

Grąžintos skolos

Buvo toks žmogus ūkininkas. Kad jis visoms mergoms ir vaikams nemokės tiek, kiek reikia, nusuks, nusukinės jau. Ir anas dideliai turtingas buvo.

Ir paskiau jau anam priėjo mirtis. Mirtis priėjo. Parvežė anam kunigą. Na, tai kunigas išklausė išpažinties. Ir anas [ūkininkas] sakė:

– Aš esu padaręs daug skriaudos savo šeimynai.

– Na, nieko, – tas kunigas sako. – Šitą reikia atlikti ir tuomet mirti. Ir būsi gerai.

– Na, kad aš pradėsiu duoti tą skriaudą, tada mano trims vaikams nieko neliks. Per tiek laiko, kiek aš nusukęs esu!

– Na, – sako, – gerai. O tu ar nori teisingai gyventi tiek, kiek tu gyvenai?

– Oje, norėčiau gyventi.

– Na, prašyk sūnų [jis turėjo tris sūnus], prašyk, kad anys tau duotų lašą kraujo. Ir kai tu išgersi, tai tu išgysi ir būsi tiek pat metų.

- Na, jie nepjaus.
- Eik, eik! Tu paliksi tokį turta, tai jau bet kas pjaus. Kad ne vienas, tai antras. Kad ne antras, tai trečias. Vis tiek pjaus.
- Na, ir pavadino vieną, prašo jau to, kurį pavadino. Sako:
- Sūneli, nori – paliksiu tau savo turta, kad tu man... Įpjauk pirštą – truputį kraujo. Kad man reikia kraujo lašelį išgerti.
- Na, tas:
- Eik, eik, aš dėl tavo turto [o mato, kad „Tu vistiek mirsi, jau veikia mirsi.“], aš turiu sau durti pirštą.
- Na, tuojau pavadino antrąjį:
- Padegink, – sako, – pirštą, ištekės truputis kraujo...
- Na, ir tas antrasis vėl taip pat pasakė. Trečias irgi taip pasakė. Na, ir tas mato, kad nieko nėra. Tada vėl tuojau pavadino tą kunigą. Pavadino kunigą, sako:
- Anei vienas. Atsisakė. Nė vienas nenori to turto. Ar matai?
- Tas [kunigas] sako:
- Tu degsi, per visą amžių degsi pragare, visas degsi. O anie nenori piršto padeginti truputį. Tai tu atiduok visiems žmonėms tas skriaudas.
- Tai jis tuojau pradėjo dalyti visiems. Atidavė tuos turtus visus ir paliko vienas.

7

Išgelbėta gyvybė

Buvo merga nėščia. Ana galvojo: kai bus vaikas, tai nuneš upen ir nuskandins. Ji nuėjo išpažinties ir prisipažino kunigui, kad sumanė nužudyti vaiką.

– Gali nužudyti, – sako kunigas, – kam tau auginti benkartą? Bet tiktai upen nuskandink, ne kitaip nenudėk kur. Ir kai nuneši į upę, peržegnok vandenį ir vaiką – ir įmerk.

Na, tai kai sulaukė vaiko, tai taip padarė. Nunešė į upę, peržegnojo vaiką ir vandenį ir jau mes. Užsinerėjo pabučiuoti vaiką. Kai pabučiavo, tai galvoja: „Kad kas duotų pinigų, tai ir atiduočiau, o dabar gaila“. O paskui mąsto: „Aš ir už jokius pinigus neatiduosiu“, – pagailo. Parsinešė namo ir užaugino.

*Žmogus teisingai vertina savo padėtį /
situaciją / kito personažo elgesį*

8

Abu galai vienodi

Kartą senis, gandydamas pakelėje gyvulius, gieda ir gieda:

– Abu galai tokie. Abu galai tokie.

Pro šalį važiuo kunigas. Ir jis niekaip negalėjo suprasti, kaip gali būti abu galai tokie patys. Nesuprasdamas paklausė:

– Žmogau, kaip čia tau išeina?

– Ganiau mažas, ganau senas – abu galai tokie [patys], – atsakė senis.

9

Kas didesnis už karalių

Važiavo Lietuvos karalius (jau trys šimtai metų atgalios) per savo šalį ir užėjęs vienoj vietoj paprašė naktigulto. Ir žmogus priima. Kai jau nuėjo gulti, pamatė, kad troboje yra mažutis vaikas. Tada karalius sako:

– Aš čia negulėsiu. Čia yra už mane didesnis, – ir išvažiavo.

Matai, mažo vaiko jau nesudrausi, kad jis ims smagiai rėkti.

10

Piniginė priteisiama radėjui

Vienas šykštuolis pamatė savo piniginę. Piniginėje buvo šimtas talerių. Koks teisingas žmogelis rado piniginę ir nunešė pametusiam. Tas šykštuolis suskaičiavo pinigus ir nepriskaičiavo vieno talerio. Jis prisikabino prie radėjo ir padavė jį į teismą. Teisėjas tarė šykštuoliui:

– Tamsta sakai pamatęs piniginę su šimtu talerių. Šitoje piniginėje devyniasdešimt devyni taleriai. Tai šita piniginė priklauso ne tamstai, bet žmogui, kuris ją rado, kol atsiras tikras pinigų savininkas.

Ir taip jis atidavė piniginę su pinigais radėjui.

11

Mirusi teisybė

Gyveno karalius ir turėjo vieną sūnų. O pas karalių gyveno toks kumetis. <...> Dabar karalius mirdamas liepė tam žmogui gyventi jo žemėje. Po kiek laiko sūnus liepia išeiti iš jo dvaro, o šis nenori eiti. <...> Dabar tas

mato, kad jį išvarys iš dvaro, tai jis išėjo pasiklausti – gal gausiąs kokį patarimą. Jis eina ir sutinka kitą karalių. Bet šis buvo geras žmogus.

– Kur tu eini toks senas?

– Einu teisybės ieškoti.

– Kokios teisybės?

– Ogi taip: aš buvau užsitarnavęs pas tokį karalių. Ir tas karalius mirdamas paliko mane gyventi jo dvare, o dabar jo sūnus varo mane iš savo dvaro.

– Gerai, aš duosiu patarimą. Ar tu turi penkiasdešimt rublių?

– Turiu, – sako.

– Duok man, tai bus teisybė.

– Gerai.

Davė penkiasdešimt rublių, tas [karalius] nuėjo pas kunigą, užpirko penkiolika mišių ir skambinti varpais vienuoliktą valandą.

– Gerai, – sako kunigas.

Atėjo vienuoliktą valandą – kad ims skambinti varpais! Tada tas, kuris tą seną žmogų išvaro iš savo karalystės, išėjo klausytis. Ir žiūri – ateina tarnas ir sako jam:

– Mes matėm tokį seniuką ir čionai varpai skamba dėl neteisybės.

Tada karalius liepė tarnams pašaukti tą seniuką. Ir sako:

– Kokios teisybės tu ieškai?

– Ogi mane išvarai iš dvaro, o tavo tėvas nevarė, liepė gyventi.

O šis:

– Skubiai išeik iš mano dvaro!

Tada jis nuėjo pas tą karalių. Tai jis tą senuką pasamdė tarnu.

Žmogus pasinaudoja įgyta patirtimi

12

Ką pasakė meška

Du žmonės išėjo meškų [medžioti]. Eidami dar užėjo į karčemą išgerti. Karčemininkas klausia, kur anie eina, o anie sako, kad meškų [medžioti]. Na, jie ir suderėjo [meškos kailį]. Išgėrę išėjo. Nuėję miškan – dar vienas suspėjo įlipti į medį, o kitas, neturėdamas ką daryti, atsigulė ir apsimetė negyvas. Meška priėjus pauostė, paniurnėjo ir vėl nuėjo. Kai meška nuėjo,

tai jis, išlipęs iš medžio, klausia:

– Ką meška tau sakė?

– O ji sakė, kad nepragertume jos kailio, kol jo neturim, nes patys galim greičiau kailį palydėti.

Abu žmonės apsisukę ir bėgte namo.

13

Ką lokys sakė į ausį

Du draugai ėjo keliu ir pamatė lokį. Vienas suskubo įlipti į medį, o antras nesusėpėjo. Tai jis atsigulė ant žemės ir pasivertė negyvu. Lokys priėjo – uostė, uostė, uostė; ir prie veido uostė. Pauostęs ir nuėjo. Kada lokys nuėjo, tai vienas išlipo iš medžio, kitas atsikėlė nuo žemės. Tai tas, kuris buvo medy, klausia draugo:

– Ką tau lokys sakė į ausį?

– Lokys man sakė taip: „Negeras draugas, kad pavojuje negelbėja draugo. Pavojuje draugo negelbėja.“

14

Be prakaito duonos nevalgysi

Buvo žmogus tinginys. Tai jis buvo visą dieną nevalgęs. Na, tai jau Dievas ir išmetė iš dangaus duonos kepaliuką. Na, tai jis, tas tinginys, atsigulęs koja krapšto prie savęs tą kepaliuką. Tas kepaliukas rieda toliau nuo to tinginio. Tas tinginys slenka artyn kepaliuko koja krapštyti, o kepaliukas rieda toliau. Tai jis pakilo ir ėmė gaudyti tą duonos kepaliuką. Taip tinginys begaudydamas ir apšilo. Paskui atsisėdęs apsišluostė prakaitą ir ėmė valgyti tą duoną. Dievas ėjęs pro šalį ir pasakęs tinginiui. Sako:

– Barei Dievą, kad nėra ko valgyti. Reikia dirbti ir apšilti, tada duoną valgyti.

15

Be pilvų negerai

Trys vyrai ėjo ieškoti darbo. Jie ėjo mišku, atsisėdo pailsėti ir skundžiasi:

– Kam, – girdi, – tie pilvai žmogui reikalingi? Kad ne pilvai, tai nereikėtų taip dirbti. O kad ir dirbtume, tai greitai turtingi [būtume].

Jiems bešnekant nežinia iš kur atsirado mažas seniukas ir pasiūlė visus tuos vyrus išlaisvinti iš tos nedalios. Vyrų sutiko. Senelis perkirto jiems pilvus, išėmė žarnas ir išmetė, o pilvus vėl užgydė.

Vyrai nuėjo miestan, gavo gerą darbą. Kai jiems nereikėjo valgyti, tai greitai [tapo] turtingi: apsivilko kuo geriausiai ir pinigų per daug turi, bet niekas jų nelinksmina. Ateina šventės – sueina, pasėdi ir viskas. Taip visi kaip vienas pradėjo pasigesti pilvų. Štai, girdi, kad būtų pilvas, tai daug maloniau būtų gyventi. Ir visi kartu susitarė nueiti į tą pačią vietą, kur paliko pilvus. Atėjo – jau nėra pilvų. Tik kur buvęs, kur nebuvęs, pribūna ir tas pats senelis, kuris jiems išėmė pilvus.

– Ko ieškote, vyrai? – klausia senelis.

Vyrai pasakė.

– Aje, – sako senelis, – kad tik norit, tai tuos pilvus galiu atiduoti.

Vyrai pradėjo prašyti savo pilvų. Atrišo jų pilvus ir sukrovė atgal. Vyrai padėjo seniukui ir nuėjo atgal miestan. Ir nuėję kad pradėjo valgyti, kad pradėjo valgyti! Kad nieko neliko iš jų per trejus metus sukrautų turtų. Liko ir vėl beturčiai, bet jau daugiau dėl savo pilvų nesiskundė.

16

Pasaka apie bėdą

Seniau gyvenęs toks žmogus. Ir jį kad užpuolė bėdos! Tai kad ne viena, tai kita – vis jį aplanko. Žiūrėk – tai namai sudėga, tai gyvulys krenta, tai taip kas atsitinka – vis bėda ir bėda. Kartą važiuoja jis per mišką ir pakšt nulūžo jo ašis. Nukeikė žmogelis bėdą, atsisėdo ir verkia. Prieina prie jo koks senelis ir klausia, ko jis verkiąs.

– Tai ko gi neverksi: užpuolė visokios bėdos ir niekaip negaliu nuo jų atsikratyti.

– O, neverk, – sako senelis, – atiduok jas man. Aš neturiu bėdos, tai nors turėsiu.

Žmogus pamanė, kad senis kvailas ar kas: neturi bėdos, o nesidžiaugia, dar jos ieško.

– Imk, – sako, – jeigu tik nori.

Senelis ranka į save pamojo ir nuėjo, o žmogelis sau važiuoja, pasitaisęs ašį. Parvažiuoja namo ir gyvena metus, o nė jokia bėda jam neatsitinka, kad ir mažiausia. Iš karto džiaugėsi, bet paskui be bėdos jam pradėjo kaip ir nusibosti. Sueina visi kaimynai ir guodžiasi: tai vienam tokia bėda yra, kitam tokia, o jam nė jokios bėdos nėra.

Giminės vėl tas pats kaip ir kaimynai. Ir pradėjo niekur nebetikti, net ir su žmogumi susitikti. O ko gi susitiks, kad jam nereikia: nė jokios bėdos. Visi, kad ir vargingiausi, turi kokią nors bėdą ir ja džiaugiasi, o jis neturi nė mažiausios. Ir visai nusiminė: kad nors šiokia tokia bėda būtų, bet nėra ir gana.

Pagyvenęs porą metų pasikinkė arklį ir nutarė važiuoti kokios bėdos ieškoti, nes be bėdos nelinksmas gyvenimas. Važiuoja, važiuoja mišku ir sutinka tokį žilą, tokį žilą senelį. Ir klausia:

– Kas tu, senas žmogau? Pasakyk, kur man gauti bėdą. Neturiu bėdos ir važiuoju jos ieškoti.

Senelis sako:

– Atiduok arklį ir vežimą, tai pasakysiu, kur ją rasti.

Žmogus atidavė. Tada senelis liepė nueiti į upę, ten yra eketė. Jis į tą eketę bėdą įmetęs. Tai jeigu noris, tegu susirandąs ir turėsias.

Žmogelis padėkojo, nuėjo prie upės – gaudė, gaudė, sušilo – neužgriebė. Galų gale įbrido, sušlapo ir vargais negalais surado bėdą. Įsidėjo į užantį, kad nesusaltų ar neišbėgtų, ir nešasi džiaugdamosis, kad nors šiokią tokią bėdą turėsias. Parėjęs turi bėdą – ir susirgo. Sergant sudegė klojimas, išnyko karvė, bet žmogelis nesiskundžia, kad bėdos jį apsėdo. Ir bėdos nebeparduoda, o džiaugiasi, kad jis vėl bėdą turi ir gyvena taip, kaip kiti žmonės.

17

Aukso nevalgysi

Buvo toks karalius, labai turtingas. Anas turėjo vienintelę dukterį. Tėvas labai mylėjo auksą. Jis vis taupė, kad tik daugiau aukso turėtų. O dukტė labai mylėjo žolynus. Dukტė rytą atsikėlusi vis eina savo darželin žolynų pažiūrėti. Vieną kartą tėvas pašaukė dukterį ir sako:

– Miela dukterėle, kas tau yra brangiausia pasaulyje?

Dukტė atsakė, kad žolynėliai. Tada tėvas sako:

– Nebūk kvaila. Tu nieko nežinai, – sako, – kad auksas yra visų mieliausias daiktas.

Jiems taip bekalbant atsirado toks seniukas ir sako:

– Gal jūs labai norit turėti daug aukso?

Tėvas atsakė:

– Norim.

– Na, gerai, – sako tas seniukas, – ką tik tu pačiupinėsi, tas tuoj paliks auksinis.

Karalius labai nudžiugo. Anas manė, kad bus gera gyventi:

– Ot kad turėsime daug aukso!

Ką tik karalius čiupinėja, tas tuoj virsta auksu. Jau visą dieną nieko negali valgyti, nes auksas negardu. Paskui ir kitą, ir trečią [dieną]. Jau ir pilvas valgyti prašo, gurgia, bet ką tik karalius pačiupinėja, tuoj viskas virsta auksu. Karalius liepė, kad jam burnon valgymą kitas paduotų. Kol valgymas

dar pas kitą žmogų, tai ne auksinis, bet kai tik pasiekia karaliaus lūpas, tai visas daiktas palieka auksinis. Tai ir karalius pasakė sau tokį žodį, kad aukso nevalgysi. Tada karalius vėl pradėjo norėti, kad ir aukso nebeturėtų, bet tiktai kad galėtų pavalgyti. <...>

*Žmogus siekia, kad kitas žmogus teisingai
vertintų situaciją / patarimą / veiksmus*

18

Lobio radėjai nužudo vienas kitą

Kitą kartą trys broliai plovė šieną. O kitą kartą atsiskyrėliai miške gyvenė. Vienas atsiskyrėlis užėjo daug pinigų ir sako:

– Mirtis, mirtis, mirtis.

Tai broliai sako:

– Kvailas: užėjo daug pinigų, o sako – mirtis.

Anie išsikasa tuos pinigus, jau dalysis. Vienas eina atnešti butelio, o tie susitarė:

– Ką tam padarysim?

Tas atneša butelį – anuodu jam padarė mirtį. O tie išgėrė butelį – ir jiems mirtis.

Štai kaip nelaimingi pinigai.

19

Lobis darže

Tėvas mirdamas pasakė savo trimis sūnums, kad:

– Aš nepalieku jums jokių turtų. Turėjau truputį pinigų, bet ir tie čia, šitime žemės gabalėlyje [darže] užkasti. Kasite, – sako, – tada rasite.

Tėvas numirė, o sūnūs tiek kasė, tiek ieškojo užkastų pinigų, bet jų nerado. Kasdami jie gerai išvarpė žemę ir po to labai gerai užaugo. Čia ir buvo užkasti pinigai.

20

Medeliai palikuoniams

Senukui sode sodinant medelius, prisiartino jaunas vaikas, kaimyno sūnus, ir tarė:

– Kam čia, seni, vargsti? Juk tų medžių vaisių nesulauksi.

– Nesulauksiu aš, bet sulauks mano vaikai, anūkai, – atsakė senelis. – Bet, vaikuti, nesudūrei su Dievu pirštais, nežinai, kas iš krašto stovi.

Ir buvo taip. Metams praslinkus jaunas vaikas, iškeliavęs į Ameriką, jūrose paskendo. O senelis džiaugėsi savo gražiai žaliuojančiais medeliais.

21

Visos moterys vienodos

Kitą kartą vežėjas su tarnu kalbėjosi apie merginas. Vežėjas sako:

– Vyreli, kad man karalius duotų kokią naktį pergulėti su karaliene, ma-nyčiau, kad danguje.

O karalius klausosi ir girdi viską. Anas liepė pakelti balių ir visus valgius pataisyti iš pupų. Suprašė svečius, ir vežėją su tarnu paprašė. Anie valgo. Pavalgė. Karalius priėjęs ir klausia vežėją:

– Na, kaip pietūs?

– Ką čia pietūs? – sako vežėjas. – Kaip pupienė, taip pupienė.

– Na, tai žinok, – sako karalius, – kad tiek karalienė, tiek žydė, tiek elgeta. Kaip ką tik – pupos vis pupos.

Ir pritaikė vyrams.

22

Be nuostolių negyvensi

Žmogus turguje pardavė karvę. Tai jau vienas draugas sako:

– Einam išgerti.

– Ne, – sako, – aš negaliu eiti gerti, nes turiu daug reikalų. Didelė mano skylė, dar šitais pinigais neužkišiu.

Tai abu draugai važiuoja keliu namo. Važiuoja ežeru. Tai tas, kuris turėjo pinigų, pardavęs karvę, norėjo gerti. Tas prie eketės pasilenkė gerti. Pinigai buvo maišelyje užantyje. Kai gerti pasilenkė, tai maišelis išsmuko, įlėkė ežerą ir nugrimzdo. Tai draugas jam ir sako:

– Teisybę tu sakei, kad didelė tavo skylė, neužkiši šitais pinigais.

23

Apie pavogtą jautį

Vieno turtingo šeimininko sūnus kalbino tėvą, kad eitų vogti kaimyno jautčio. Tėvas neina. Sūnus prašo, prašo, o tėvas kaip neina, taip neina. Pagaliau šiaip taip priprašė. Bet tėvas labai bijojo nuodėmės. Jis nuėjęs pas tą kaimyną, kurio jautį žadėjo vogti, ir nupirko tą jautį. Nupirkęs pasakė, kodėl

jis tą jautį pirkto, ir prašė niekam nieko nesakyti, kad pirkto. Taip padaręs, parėjo namo.

Nakčia abudu su sūnumi eis to paties jaučio vogti. Tėvas, žinodamas, jog tas jautis jau nupirktas, nieko nesibijo, o sūnus, nieko nežinodamas, labai bijo, kad kas nenutvertų. Ir stebisi, kad jo tėvas taip drąsiai eina. Pavogė, nusivedė į jaują, papjovė ir odą nunėrė, motinai liepė šviežienos pusryčiui gerai privirti.

Pusrytį bevalgant beateinąs ir tas kaimynas dejuodamas, kad kažin kas šiandakt jo jautį pavogęs. Jam besėdint išvirė mėsa, sėdosi visi valgyti. Ir tą kaimyną prašė prie stalo. O vaikas iš baimės visas kaip drobė išbalęs. O tėvas sako:

– Valgyk, kaimyne, mūsų jautienos. Buvo toks palaikis jautukas – papjovėme.

Vaikas, kelis kąšnius paėmęs, išėjo iš trobos. Ir rytojaus dieną, kai tik pusryčiai su šviežiena baigia virti, ir kaimynas beateinąs. Vaikui dar didesnė baimė. Jis mat mano, kad jų kaimynas tyrinėdamas ir ateina. Kaimynas ir ateidavo kiekvieną rytą, kol tik tą jautį suvalgė. Vaikas išdžiūvo kaip šakalys, o tėvas nieko nebijo. Pabaigus valgyti jautį, tėvas pasakė vaikui viską, kas yra, ir tarė pamokinimą, kad savo gyvenime nevogtų. Kaimynui padėkojo ir daugiau iki amžiaus galo nė aguonos grūdo neėmė ir labai gerai gyveno.

24

Sūnaus atsisveikinimas

Mirti nuteistas sūnus teismo pasiprašė su tėvu atsisveikinti ir įkando [jo] rankon.

– Už ką?

– Kad manęs nemokinai iš mažens.

25

Plėšikas sūnus

Seniau buvo du seneliai, neturėjo vaikų. Ir jie paėmė svetimą vaiką auginti. Augino, bet jau labai didelę valią jam davė. Davė valią, tai, sako, ką jis norėjo, tai jie davė, kas tiktai pasaulyje yra. Taip vieną kartą jam nusibodo šičia, išeina girion plėšikauti. Jau tas plėšikavo penkiolika metų.

Nusibodo jam plėšikauti, tai eis kraštan, kur jį augino. Tie tėvai jam svetimi. Jis eina, palei miškus ateina. Žiūri: tas senukas, tas jo tėvas, kuris jį augino, pjauna šluotas. Parėjo pas tą jau namo. Tėvui [sako]:

– Ką tu, seni, čia dirbi?

Dėlto jis jau apsitaisęs. [Tėvas] sako:

– Ponuliuk, pjaunu šluotas. Žinai – senas žmogus, negaliu.

– A, tu senas. – sako. – O ko tu nemokėjai manęs auginti?

– Kad gi prapuolė, – jis jam sako, – prapuolė mano sūnus.

Na, jis priveda jį prie didelio beržo. Sako:

– Judink šitą beržą.

Kaip jis pajudins didelį beržą? Vėl priveda, jau truputį mažesnis, prie kelio – tas sukrutėjo. Priveda prie mažo berželio.

– Lenk, – sako, – ar palenksi, seni?

Sako:

– Tą palenktum, kol jis gali, pasilenkia.

Tas sako:

– Aš nenoriu krauju savo rankų sutepti. Tai aš tavo sūnus, tu – mano tėvas. Ko aš norėjau, tu man davei, visą valią. – Sako: – Aš šiandien nelaimingas.

26

Pamokė padėti nelaimėje

Vienam žmogui kelionėje sugedo lankas. Jis užėjo pas žmogų ir prašo paskolinti lanką. Tas žmogus padavė jam seną sukiaužusį lazdyninį lankelį ir sako:

– Jei duosi pusantro rublio, tai duosiu.

Žmogus kelionėje, ką darys? Kiek prašė, tiek ir užmokėjo. Po poros metų važiuoja keliu žmogus ir jam irgi sulūžo lankas. Jis užvažiavo pas vieną šeiminką ir prašo paskolinti lanką. Šeiminkas pažino, kad čia tas pats žmogus, iš kurio prieš porą metų, sulūžus kelionėje, pirkto lanką. Jis atnešė tą patį lankelį, kurį pirkto, ir sako:

– Jei duosi tris rublius, tai neškis. Aš prieš porą metų pas tave pusantro mokėjau.

Tas derėjosi, bet pagaliau šis nusileido ir sako:

– Man kainavo pusantro, tai ir atiduodu už pusantro. O kelionėje jis vėl gali lūžti, tai savo gerą [lanką] atiduodu.

Pažinsi žmogų bėdos ištiktas. Ir bėdoje vienas kitam turim padėti.

27

Rastas pinigėlis

Karalius išėjo pasivaikščioti. O pakelėje sėdėjo elgeta. Karalius pamatė ant kelio tris kapeikas, pasilenkė ir paėmė. Tai matydamas elgeta nustebo, sakė:

– Karalius ir lenkiesi dėl trijų kapeikų!

Karalius išgirdęs sako:

– O kas? Juk čia yra pinigai. O aš pats nesu vertas nė trijų kapeikų. O pinigai trys kapeikos yra vertingesnis už mane.

– Ką jūs kalbate? – sako elgeta. – Juk jūs esate karalius, garbingas savo valstybėje ir už valstybės ribų.

– Taip jums atrodo, o už mane niekas nieko neduoda ir neduos be pinigų.

– Netiesa, karaliau, – ginčijasi elgeta.

– Gerai, – sako karalius, – atėik rytoj pas mane pietų.

Karalius įsakė pataisyti pietus be druskos. Kai atėjo pietūs, elgeta ir kiti susėdo pietų valgyti, o viskas be druskos. Karalius pasiuntė tarną į krautuvę parnešti druskos. Karalius turėjo ant savo veido ilgą plauką – ant barzdos. Nukirpo jis tą plauką, įdavė tarnui ir sako:

– Už šitą plauką parnešk druskos. Sakyk, kad šitas plaukas yra karaliaus ir kad už jį duotų nors mažą saujelę druskos.

Tarnas išėjo ir parėjo tuščias. Sako:

– Iš manęs išsijuokė ir nedavė nė žiupsnelio druskos.

Tada karalius padavė tarnui tas tris kapeikas. Ir tarnas parnešė druskos daugiau, negu reikėjo.

– Na, pagalvok: juk mano barzdos plaukas – mano kūno dalis, o už jį nieko neduoda. Pinigai brangesni už karalių. Aš nevertas nė trijų kapeikų.

28

Viščiukai iš virtų kiaušinių

Važiavo vienas ponas. Jis užėjo į karčemą, išgėrė litrą degtinės ir suvalgė dešimt kiaušinių. Ponas užmokėjo už degtinę, o už kiaušinius užmiršo užmokėti. Ponas atvažiavo po dešimties metų į tą pačią karčemą ir atsiminė užmokėti už kiaušinius. Karčemos šeimininkas nesutinka imti pinigų už kiaušinius. Jis skaičiavo, skaičiavo per dešimt metų: iš kiekvieno kiaušinio – po viščiuką, o iš dešimties viščiukų – šimtas kiaušinių. Iš šimto kiaušinių – šimtas viščiukų ir t. t. Susidarė milijonas litų. Tokios sumos jau pono dvaras neturi. Iš pono atima dvarą.

Ponas vaikšto po dvarą nuliūdęs, sutinka skerdžių. Skerdžius klausia:

– Kodėl ponas toks nuliūdęs?

– Tau ne bėda, kad aš nuliūdęs, – atsakė ponas.

– Na, pone, – sako skerdžius, – paklausyk seno ir protingo: bus bėdoje pagalba. Ar ponas negali paduoti apeliacijos?

– Galima dar vieną paduoti, – sakė ponas.

– Kad galima, tai ir paduok. Ir paduok mane už liudininką, – sakė skerdžius.

Priėjo teismas ir skerdžius už liudininką.

– Tu, pone, eik pirmiau, – sako skerdžius, – o aš pasiliksiu. O tu vis prašyk, kad palauktų liudininko – manęs.

Laukė, laukė liudininko – o to vis dar nėra. Belaukiant pagaliau ir jis ateina. Suplyšusia sermėga apsilikęs, klumpėmis be padų apsiavęs. Ponas sako:

– Atėjo ir liudininkas, kurio laukėme.

– Toks suplyšėlis! Ar tai šito laukėme? – klausia teisėjas.

– Šito, – atsakė ponas.

– O kur tu, seni, buvai? – klausia teisėjas.

– Buvau, pone, labai užimtas, – sako skerdžius. – Šiandien labai gera diena žirniams sėti. O čia tie žirniai dar nešutinti. Tai kol aš juos iššutinau, pasėjau, tai ir pasivėlinau ateiti.

– Ar tai šitokio liudininko laukėm? Kur tai girdėta, kad šutintus žirnius sėja, – sako teisėjas.

Skerdžius sako:

– Kodėl jūs nesuprantat, kad iš virtų kiaušinių viščiukai neišeis, o suprantat, kad šutinti žirniai nedys?

Tuoj skerdžius nusivilko suplyšusią sermėgą, nusiavė klumpes ir stovi prieš teisėją gražiausia karininko uniforma, ant krūtinės kabo Jurgio kryžius ir daug kitų medalių. Tada teisėjas atsiprašė skerdžiaus, o ponui išlaidas atlygino.

29

Kas gerai – sau gerai

Ėjo pavargėlis – elgeta – per kaimus. Anas liūb įtė į trobą pas šeimninę, anam duos išmalda, o anas nieko kito nesakys: „Kas gerai – sau gerai, kas blogai – sau blogai“. Pas tą šeimninę atėdavo. Tą šeimninę apėmė pyktis, kodėl nei „dėkui“, nei „ačiū“ nesakė. Galvoja: „Aš tau padarysiu!“ Kepusi duoną, suardžiusi kepaliuką ir įdėjusi nuodų anam į kepaliuką, kad nusuoduotų. „Nesivalkios daugiau su savo „gerai“. Iškepusi, pasidėjusi. Ir ateina tas elgeta. Ir įdavusi anam. Įsikišo į terbą ir eina anas, ir keliauja.

Eina – sutinka anos, tos šeimninės, sūnų. Tas išėjęs medžioti ir paklydęs, per mišką beeidamas. Paklydęs, suvargęs, išalkęs. Ir susitinka anuodu. Sako:

– Tai nuvargau, atsisėskim ant kelmų, vedu pasikalbėkim.

Ir atsisėdusiu. Anas pradėjo savo bėdas pasakotis:

– Esu dideliai išalkęs, pavargęs.

Tas elgeta sako:

– Aš tau duosiu kukuliuką, kurį tavo mama iškepė. Užvalgyk.

Na, šiam jau tinka, gerai. Perlaužęs tą kukuliuką, pavalgė. Ir pradėjo sirgti-mirti ten ant to kelmo. Sako:

– Nebepareisiu namo, taip mane paėmė didelis šaltis. Kas čia man pasidarė?

Reikia tam elgetai eiti į namus, pasakyti tėvams, kad važiuotų parsivežti savo sūnaus. Nuėjęs sakąs:

– Jūsų sūnus yra dideliai suvargęs, ant kelmo paliko besėdįs. Važiuokit jūs kaip norint atsivežti.

Ta šeimininkė sako:

– Na, kas ten anam galėjo būti? Kas ten anam pasidarė?

– Na, ten,– sako, – pasipasakojo valgyti dideliai norįs. Ir aš, nuo tamstos kur gavau, tą bandelę anam ir atidaviau – suvalgė.

Tos ir rankos nukrito: žino, kad nuodų buvo tam elgetai įdėjusi. Norėjo elgetą nunuodyti, nunuodijo savo sūnų. Paskui ir pagalvojo: „Va, tatai kas gera – sau gera, kas bloga – sau bloga. Tai padariau sau.“

O tas elgeta žinojo anos mintis, žinojo, ką ana galvojo.

30

Stiprybė vienybėje

Norėjo anys [sūnūs] šitą [tėvo palikimą] dalytis. O tėvas turėjo penkis sūnus ar daugiau, supranti. Na, tai tėvas sako:

– Aš nenoriu dalytis. Atneškite, – sako, – šluotą.

Šluotą atnešė.

– Na, – sako, – sulaužykite šitą šluotą – nieko nesulaužysit.

Ir paėmė – išrinko po vieną vytelę:

– Na, tai, – sako, – ir jus tada sukvailins, kai jūs pasidalysite. Visi laužys.

O kaip toj vienoj krūvoj, niekas nesulaužys.

Štai kaip yra. Teisinga yra. Kai tėvą gerbiame, mes ir be tėvo [gerai] gyvename.

31

Myli kaip druską

Gyveno vienas tėvas ir turėjo tris dukteris. Tėvas jau serga labai, suprato, kad mirs. Ir padalino dukterims visą savo turta, sau paliko tik aukso žiedą. Ir sako tėvas:

– Kam man šis žiedas reikalingas? Ir šitą aš atiduosiu tai, kuri mane labiausiai myli.

Vyresnė sako:

– Tėveli, aš tave taip myliu kaip auksą.

Antra sako:

– O aš myliu kaip sidabrą.

Trečia sako:

– Aš tave, tėveli, taip myliu kaip druską.

Tėvas supyko ant jauniausios ir atstūmė ją nuo savęs:

– Eik šalin su savo meile.

Ir paėmė tėvas auksą į rankas:

– Tai jums, mielos, tas auksas.

Paskiau paėmė sidabrą. Sidabras irgi meilus. Tarė:

– Tai, dukrelės, tai jūs mane mylit.

Ta jauniausioji sako:

– Tėveli, pasigrožėk ir mano meile.

Na, gerai. Liepė išvirti dukterims viralo užsūdyto. Tai išvirė, atneša.

Tėvas paragavo ano ir metė šaukštą. Sako:

– Tai, dukrelės, jūs visos mane mylit, bet jauniausia labiausiai mane myli. Ir jai dovanoju šitą aukso žiedą.

32

Sūnų pažadai

Gyveno vienas žmogus nelabai turtingas ir turėjo tris sūnus. Du buvo protingi, o trečias ne suvis kvailas, bet ir neprotingas. Kartą tėvas klausia vieną sūnų, vyriausiąjį:

– Kai aš numirsiu, kur tu ir kaip mane palaidosi?

Šitas nusakė labai puikias laidotuves. Paskui paklausė kitą sūnų:

– Kur tu mane palaidosi?

Nusakė dar puikesnes laidotuves. Galop klausia ir trečią

– O tu, kvaily, kaip mane palaidosi?

Kvailys atsakė:

– Kaip Dievas duos.

Praėjo daug metų, buvo karas. Kvailasis sūnus papuolė į karą. Jojo daug kareivių, tarp jų buvo ir kvailys. Ir randa: ant kelio guli negyvas kvailio tėvas. Kvailys neturėjo nieko, tai nulaužė medžio šaką ir užmetė ant numirėlio. Vadas pamatė ir klausia kvailį:

– Kodėl visi praėjo pro kūną, o tu užmetei ant kūno medžio šaką?

– Kad čia mano tėvas, – atsakė kvailys.

Tada vadas liepė sustoti visiems kareiviams. Ir iškasė duobę – užkasė numirėlį.

Kitų sūnų nebuvo, tai tie pirma tėvo numirė. Tai sūnų nebuvo, kurie žadėjo tėvą labai iškilmingai palaidoti. Kvailys žadėjo palaidoti ir palaidojo taip, kaip Dievas davė.

33

Motinos rankos švelnesnės

Gyveno dvi seserys kaimynystėje. Mat, abi buvo ištekėjusios į vieną kaimą, sodybas teskyrė tvora. Gyveno gerai ir būtų buvusios laimingos, tik vienai vis gimsta berniukai, o antrai – mergaitės. Ir taip atsitiko, kad vieną kartą abi laukėsi naujagimių, sudarė iš anksto sutartį, kad jeigu gims vėl vienai berniukas, kitai – mergaitė, tai niekam nežinant jos susikeisią. Taip ir atsitiko. Apsikeičia ir abi jaučiasi laimingos.

Prabėgo keleri metai. Vieną dieną atbėgo pas tariamą tetulę berniukas ir su jos mergeite visą dieną sodelyje žaidė. Vakare tikroji berniuko motina – tariamoji teta – palydi jį namo. Paėmė jį ant rankų ir, bekeldama per tvorą, meiliai priglaudė prie savo širdies. Berniukas jai ir sako:

– Kad tu, tetute, paėmei mane ant rankų, taip švelniai, taip meiliai priglaudei prie savęs, tai noriu visą laiką tavo rankose būti. O mano mama tai kad paima, tai taip suspaudžia, supurto, kad norisi kuo greičiau iš jos rankų išsprūsti ir bėgti nuo jos šalin.

Tada tariamoji berniuko tetulė dar labiau jį prispaudė ir ėmė verkti, kad jos sūnus, nežinodamas, kad ji tikroji motina, pažino ją ir jos švelnių rankų apkabinimą. Tuojau verkdamą nubėgo pas seserį ir vaikus atsimainė.

34

Kvailas vaikas

Dar kai Maižiešius [Mozė] buvo mažiukas, ant rankų nešiojamas vaikas, tai faraonas sykį jį nešiojo, nes dideliai mylėjo. Bet tas Maižiešius ėmė ir pešė faraonui barzdą. Tai faraonas dideliai supyko, sakė:

– Toks mandras, tai reikia pakarti.

O faraono duktė užsistof[jo] už tą vaiką, sako:

– Jis ne iš mandrumo tau pešė, o iš kvailumo, nes dar maželis, kvailas.

– Na, gerai, – sako faraonas, – aš jį išbandysiu. Parodysiu jam ugnį ir aukšą. Jei jis pirma kibs už ugnies, tai bus kvailas, o jei už aukso, tai mandras, reikės tada karti.

Gerai. Pastatė prieš Maižiešių ant stalo du dubenis – vieną pilną aukso, o antrą – ugnies. Tik prikišo vaiką, tas tik kapt už paties vidurio ugnies. Visa rankutė nudegė. Tada jau kvailas. Faraonas jau nieko jam nedarė.

35

Prašo nors duonos su sviestu

Kartą viena karalienė važinėjo po savo šalį norėdama sužinoti, kaip gyvena žmonės. Kartą ji atvažiavo į neturtingą kaimą. Kai sutemo, pasiprašė pas vieną šito kaimo gyventoją naktigulto. Šitas priėmė ir pasakė, kad neturi ko duoti valgyti. Karalienė ir sako:

– Jau kad neturi ko duoti, tai duok sviesto su duona, ir bus gerai.

Bet žmogus pasakė, kad jis neturi ne tik sviesto, bet ir duonos. Sako:

– Turiu vandens ir druskos.

Ir tik dabar karalienė suprato, kaip kai kas gyvena.

36

Duona už auksą brangesnė

Kad buvo karalius, jis vedė karalienę. Karalius dabar galvoja, po velnių, jis galvoja, iš kokios giminės jo pati. Karalius jai rodo turtus, visas gėrybes. Pakinkė į kariatą arklius, vežioja ją po laukus, rodo tarnas laukus:

– O čia žemė karaliaus, karaliene, kad plati!

O ta karalienė sako:

– Prie duonos viskas gerai, o be duonos nieko nėra.

Važiuoja toliau tarnas karieta, rodo gyvulius, paukščius, visokias gėrybes. Ta karalienė vėl sako:

– Prie duonos viskas gerai.

Tas tarnas nusiminęs, kad karalienė tokia kvaila, kad jai nieko nėra gero, viskas gerai tik prie duonos. Tarnas veda karalienę į sandėlius, kur aukso prikrauta, o ta karalienė:

– Prie duonos viskas gerai.

Tarnas [karalienė girdi] klausia karalių:

– Iš kur tokia prasta karalienė, kad jau apie visokias gėrybes vis sako: „Prie duonos viskas gerai“?

Tarnas klausė karalių. Karalienė girdi, kad jau skundžia. Paėmė karalienė, sunešė visus turtus į kambarį, sudėjo viską – kailinius brangiausius. Sunešė viską į tą kambarį, liepė tam tarnui eiti pažiūrėti. Tarnas įėjo į tą kambarį – ėmė ir uždarė tą tarną kambaryje. Laiko tą tarną tame kambaryje

vieną dieną ir antrą dieną. Tas čia vaitoja, tas tarnas, prie tų gėrybių, prie aukso, sidabro, prie tų gėrybių. Trečią dieną vos girdisi – vaitoja vos gyvas, jau mažai girdisi. Ketvirtą dieną atidaro tą kambarį – tas tarnas guli ant aukso, sidabro vos gyvas. Atidarė duris:

– Kas tau yra? – klausia karalienė to tarno.

– Esi išmintinga, didikė, – vos girdimai prakalbėjo tarnas. – Ant aukso, ant gėrybių gali numirti.

Pašaukė karalių, tas tarnas sako:

– Šviesiausias karaliau, – vos tik šneka, – gerai sakė karalienė, kad prie duonos viskas gerai.

Pasigrožėjo jis iš karalienės, kad ji teisingai sakė: kad ir turtai didžiausi, kad ir aukso daugybė buvo, o be duonos būtų reikėję numirti.

37

Po mirties žemė sunkesnė

Matai, kitą kartą gyveno toks turtuolis ūkininkas. Na, ir šalia jo, kaimynuose, gyveno našlė moteris. <...> Na, ir eidavo pas turtuolį dirbti, uždirbti duonos. <...> Turtuoliui vis mažai. Jis pagaliau sako:

– Parduok žemę.

Atėmė nuo josios tą visą žemę. Tada ji sako:

– Leisk man prisikapstyti nors į šitą maišelį tos žemės.

– Na, – sako, – kapstykis, kiek nori tos žemės.

Tai jis ir juokiasi: „Kvaila boba, paneš maišą žemės. Teneša tą žemę, kur ji dėš tiek pasiėmusi?“ <...> Ji sako:

– Pakelk man, – sako, – tą maišą dabar.

Tas nori kelti, bet kelia – nepakelia, negali pakelti. Ji sako:

– Po mirties užpils ne vieną maišą žemės ir reikės pakelti.

Turtuolis nebenorėjo našlės žemės, gražino jai.

38

Karaliaus dovanos sutirpsta

Vieno karaliaus vadai pradėjo varginti savo kareivius. Kareiviai, nebegalėdami išgyventi, nuėjo ir pasiskundė karaliui:

– Garbingas valdove, daryk ką nors. Visokios priespaudos, visokios nelaimės, vargai visuotinai pribaiigė, vos kaulai iš skūros neišbyra. Nusilpę kojas vos atkeliam nuo žemės.

Karalius nieko į tai neatsakė, tik paėmė gniūžtę sniego ir, duodamas vienam iš jų, sako:

– Matai, kokią gniūžtę gavai iš mano rankų! O jeigu ją gautum per daugelį rankų, tai nebūtų nė didžiosios dalies, o pagaliau ir visa sutirptų.

39

Kaip nuteisiamas nekaltas

Matai, atsirado priežastis, tegul bus – žmogus nužudytas. Na, tai kas ten pasakė, kad Jurgis. Na, tai ir apkaltino, ir nuteisė bematant – Siberijon. Na, tai jis įėjo karčemon ir dejuoja. Žydas klausia:

– Ui, ko tu toks nusiminęs?

Sako:

– Kaip aš nebūsiu nusiminęs, kad mane nekaltai apkaltino.

Na, tai žydas sako:

– Ui, kiek tu man duosi? Ar bus penki rubliai? Aš tave išteisinsiu, kad ir nuteistas.

Tas sako, kad bus.

– Na, tai duok penkis rublius, – sako jis.

Tas padavė penkis rublius žydui. Žydas išėjo iš karčemos su penkiais rubliais. Tas žmogus mano sau: „Štai tau, dar penkis rublius pridėjau ir vis tiek kaip nuteistas, taip nuteistas“.

Tas žydas išėjo. Tai, mat, kryžius netoli prie rinkos [turgaus] buvo. Tai išėjo, kepurę nusiėmė ir žiūri į kryžių. Na, ir čia eina žmogus. Klausia:

– Ko tu čia, žydeli, žiūri?

Žydas sako:

– Ar katalikas?

– Katalikas.

– Bet tu nematai, kiek kryžiaus viršuje angeliukų!

Žmogus, ką darys: sarmata, kad žydas mato, o čia katalikas nemato. Na, tai sako:

– Matau.

Na, taip abudu ir žiūri. Ir taip toliau: kas eina tuo keliu, važiuoja – vis žydas taip pasako. Ką jie darys? Ir tie turi žiūrėti. Na, ir žiūri. Tai ten, matai, priėjo žmonių ir raitų, ir važiuotų, ir pėsčių. Ir vis žydas taip kartoja.

Tuoju iš klebonijos kunigas pamatė, kad ten daug žmonių pristoję ir žydas atvertęs barzdą žiūri, galvą kraipo. Na, tai jis pasiuntė savo klapčiuką:

– Eik, – sako, – vaikeli, pažiūrėk, ko ten tiek žmonių stovi.

Tas klapčiukas sako:

– Liepė klebonas paklausti, kas čia yra.

Žydas sako:

– Ui, tu klapčiukas, mišioms patarnauji ir nematai, kiek ant kryžiaus angeliukų! Mes tai kada matom!

Klapčiukui sarmata, kad visi mato, o jis nemato. Na, tai jis sako:

– Matau.

Žydas sako:

– Na, tai žiūrėk, nes retai tematysi.

Klapčiukas ir paliko žiūrėti. Na, tai, sakyk, kunigas nesulaukė klapčiuko, tai eina pats žiūrėti. Na, tai priėjęs kunigas klausia:

– Kas čia taip yra, ko jūs čia susirinkot?

Na, tai, matai, sako žydas:

– Prabaščiau, – sako, – matai, kokia pasaulyje teisybė. Aš, – sako, – pradėjau sakyti, kad matau ant kryžiaus angeliukų, ir visi sako, kad mato. O čia nei aš matau, nei kiti. Tai taip ir šitą žmogų Jurgį apkaltino visi, nieko nežinodami.

Na, tai buvo teismas antrą kartą ir tą žmogų išteisino. Taip žydas jį išgelbėjo.

40

Kas nemoka meluoti, tegul nemeluoja

Kitą kartą vienas pirklys nupirkęs šimtą svarų geležies, padėjęs geležį pas kaimyną, o pats išvažiavęs prie kokio pirklio viešėti. Kai pagrižo namo, prašo ano kaimyno geležies. Kaimynas anam sako:

– Kad būčiau savom akim nematęs, kitam sakant netikėčiau. Vienu laiku, kad buvau svirne, paregėjau, kad maža besą geležies. Paskui kitą kartą – mažiau. Paskui sergėjau, bet pataikiau gerą laiką: nusergėjau, kad pelė išbėgo iš urvo. Man beveizint, visą kartį geležies sugraužė. Paskui kad sugrižau, nieko jau neberadau.

Kaimynas, pažindamas: „Kad tu taip per akis meluoji, aš tau kitaip padarysiu“. Anas turėjo vieną sūnų. Šis ėmęs nusergėjęs, kad patogiai yra paimti ano sūnų, ėmęs aną uždarė kaliny niekam nematant. Taip vieną dieną, antrą dieną laiko – niekas ano nesiteirauja, anas nieko nesakęs. Atėjo kaimynas dejuodamas, jog ano sūnus prapuolė. Šis pradėjo sakyti:

– Aš mačiau aną vakarą, kad žvirblis suėmęs tavo sūnų, benešas kažį kur.

Šis pradėjęs stebėtis:

– Kaip tai gali būti, kad žvirblis galėtų mano sūnų panešti?

– O, – sako, – ar gali taip būti, kad pelės galėtų šimtą svarų geležies sukrimsti?

Sako:

– Kaimyne, eikiva, tau geležį atiduosiu, tu man, jei žinai, sūnų atiduok. Atidavęs geležį savo kaimynui, o šis atidavęs anam sūnų.

41

Ūkvedys nieko nedirba

Vienoje šventėje dvaro bernai susirinkę pasodėje tarp savęs kalbėjo. Sako, kad:

– Per visą vasarą, kad ir didžiausi karščiai, dirbame visi šlapi, ariame ir akėjame, rugius pjauname, o žiemą iki pažastų pasinėrę sniege braidome, kertame medžius, vežame. O ką mes valgome ir kuo mes apsiavę? O ponai, pažiūrėk – pasimokys keletą žiemų ir ponas sau. Va, kad ir mūsų dvaro urėdas. Nieko sau nedirba ir tokius pinigus gauna. Vasarą sau išeina lazdele pasiramščiuodamas, eina sau pasivaikščiodamas, o žiemą tai pėsčio nė nepamatysi. Bet iš jo nėra darbininko. Tokiu ponu ir iš mūsų kiekvienas galėtų pabūti.

Taip jie sau kalbėjo ir nematė, kad iš sodo ponas klausėsi ir vis knygelėn užsirašė.

Atėjus rudeniiui ponas išsiuntė visus bernus su vežimais grūdų. Miestan išvažiavo kartu ir ponas su urėdu. Pavažiavę kokią pusę kelio sustojo pasiganyti. Netoli jų sustojo pasiganyti žmonės su vežimais grūdų. Urėdui kažin kur nuėjus, ponas pasišaukė berną ir liepė nueiti ir pažiūrėti, kas tai per žmonės ir iš kur anie. Bernas nuėjęs pasiklausė, atėjo ir sakė ponui, kad tenai tokio ir tokio dvaro žmonės. Ponas vėl jam liepia eiti ir paklausti, ką ten anie veža. Bernas nuėjo ir sugrįžęs sako, kad anie veža grūdus. Ponas vėl liepia jam nueiti ir paklausti, kur anie važiuoja. Bernas noromis nenoromis nuėjo ir sugrįžęs sako, kad į tą patį miestą važiuoja, kur ir jie. Ponas vėl liepia nueiti ir paklausti, kokius grūdus anie veža. Bernas jau nebenori eiti.

Tada atėjo ir urėdas iš [ten], kur buvęs. Tada ponas liepia ir urėdui nueiti pažiūrėti, kas tai per žmonės. Urėdas sau palengvėle, lazdele pasiramščiuodamas, nuėjo, paskui pasišnekėjo ir sugrįžo. Sugrįžęs urėdas apsakė ponui, kur važiuoja tie žmonės, ką veža, kiek veža. Kad veža kviečių pardavimui, kad kviečiai neblogi. Ir po visko, išsiėmęs iš kišenės saują kviečių, parodė ponui.

Tada ponas sako bernams:

– Matote, ką padarė urėdas per pusę valandos nuėjęs, o jums reikėjo lakstyti bent kelis kartus. Ir tai dar jūs nieko nesužinojot ir nesupratot, ko aš reikalaušiu.

42

Dienos ilginimas

Ponas buvo. Sako:

– Linus reikia minti naktį.

Na, ir ta šeimyna dirba per naktį. Na, ir nepadirba, dar anam mažai. Tai vienas atsirado toks, kad sako:

– Pone, – sako, – aš galiu padaryti mašiną, kad nereikėtų nei žmogaus: ta mašina mina linus. Bet aną reikia sukti. Ponas turėsi sukti. Jei ponas suksi, tai viskas bus gerai.

Na, gerai – ponas sutiko, aną gerai apdovanojo. Anas truputį tą ratą užtaisė, kad jam būtų patogų tiktai mašiną pasukti. Na, ir ponas suko tą ratą. (Ir vis dėlto aš dar negerai pasakiau.) Dieną ilgino! Kiek ten ratų susuks, tiek bus diena ilgesnė.

Jau ten ponas prislobo.

– Gerai, – sako, – jau...

Tuojau tuos visus darbininkus paleido. Tai jau nebeišlaikė.

43

Išorė būna apgaulinga

Vienoje karalystėje gyveno vienas prastas žmogelis – bemokslis, neturėjo jokio mokslinio išsilavinimo. Bet anas buvo specialistas išradėjas – viską, ką ėmė, tą padarė. Ir išgarsėjo visoje karalystėje. Sužinojo apie tokį gerą specialistą ir pats karalius ir įsakė greitai atvežti pas jį. Karaliaus įsakymu greitai nuvažiavo pas tą žmogelį, rado jį prie darbo. Pagriebė jį kaip buvo – prastai apsirėngęs, nebejaunas. <...> Karalius pamatęs nustebė ir sako:

– Koks iš šitokio žmogaus gali būti geras specialistas? Kokia ta jo išvaizda, koks jis pats atrodo, toks ir specialistas.

Nors karaliui ir nepatiko, bet jis vis vien ryžosi jį pavaišinti ir su juo pakalbėti. Pasodino jį ir atnešė labai seno ir skaistaus vyno labai gražiame inde. Įpylė į taures, pavaišino ir tarė:

– Žiūrėkite, kaip gražiai atrodo vynas gražiame inde. Tai koks iš jūsų gali būti geras specialistas, kad toksai išvažiavai? <...>

– Gerai, o ar galėtumėt man parodyti tas patalpas, kur laikote vyną.

– Gerai, – sako, – einam. Parodysiu, kad taip nori.

Nusivedė karalius į patalpą, kur buvo vynas. Apsižvalgęs žmogelis nieko ten gražaus nematė, tuose rūsiuose. <...> Žmogus sako:

– Išžiūrėk, karaliau, kokiuose paprastuose bosuose yra toks geras vynas.

Tuomet įsižiūrėkite ir į mane – labai prastą žmogų. Nežiūrėk į mano paprastumą, bet žiūrėk, kas mano širdyje yra.

44

Dideli ir maži nusikaltimai

Gduose buvo viena merga palaido būdo. O kita – gera. Na, tai anos ir susiginčijo. Viena sako:

– Tu bloga labai [jau kad tu taip ir taip darai].

O toji jai sako:

– Ir tu ne geresnė, kad tu vagi ten ...

Na, gerai. O ten jau trečias – vyras – girdėjo, kad jos ginčijosi. Anas tada sako joms:

– Gerai, – sako, – kad šitaip... – pasakė vienai, kuri jau nusikaltėle buvo didelė: – Tu šitą akmenį paimk ir atnešk.

Kur – ten anas pasakė. Ta sako:

– Tai ką gi, – sako, – ar galiu šitokį paėmus atnešti? Negalimas daiktas. – Bet sako: – Na, vis kaip nors.

Na, tai ana nešė stenėdama. O tai kitai liepė mažučių pririnkti, nedidelių.

– A, – ta sako, – visgi kaip jai gera. Tavo didelis jau, o man mažučiai.

Tai tarsi jau ir ana nutuokė, kad joms bausmė už nuodėmes. Gerai. Ta pririnko sau sterblę, išpylė.

– Na, tai dabar, – sako, – tu, – sako tai nusidėjėlei, – tu akmenį tą vieną nešk tan daiktan, iš kur paėmei.

O tai ką? Kad jau ana atnešė, ana ir nuneša vėl.

– O tu, – sako, – padėliok, iš kur tu paėmei.

Tai ta sako:

– Ką tu man? Argi menu?

Dabar mažučius ana ten... – ogi žymės ir nepaliko. O toji kaip didelį atnešė, tai žymė ir liko. Ana ir vėl atgal [nunešė].

– Tai štai, – sako, – taip yra ir su nusidėjėliais. Kas didelę nuodėmę padaro, tai tą visi šmeižia. Visaip ir viskuo vadina. Bet [jeigu] jis nori pasitaisyti, tai jis gali, ir išpažint tinka. O su mažučiais tai prisidarys gal didelį akmenį.

45

Švarus vanduo iš supuvusio šuns gerklės

Buvo toks senelis. Jis vaikščiojęs, vaikščiojęs bažnyčion. Toks maršalka buvo. Vaikščiojęs, vaikščiojęs bažnyčion ir pamatęs – kunigas su merga.

Na, ir papyko ant bažnyčios. Ką gi? Kunigas taip daro, tai ko bažnyčion eiti?

Anas labai užsinorėjo gerti, pasilenkė ravelin tokian, žiūri – šuva supuvęs ir stovi. Supuvęs šuva tikrai, o vanduo taip švarus per jį eina! Taip švarus per šitą šunį supuvusį teka! Ir tuoj toks žmogelis atsirado. Atsirado žmogelis, tai sako:

– Gerk, gerk, ko tu bijai?

– Kaip gi gerti, kad šuva supuvęs guli?

– Čia jūsų kunigas supuvęs guli, bet žodžiai taip švarūs eina. Anas gerai žmones mokina, švarus vanduo eina per jį. O anas supuvęs tada guli.

Tada pradėjo vėl bažnyčion vaikščioti: anas gerai mokina žmones, bet dėlto supuvęs jau guli.

Žmogus pagerina kito žmogaus būklę

46

Mylintys broliai

Vieną sykį gyveno broliai. Juodu labai gerai gyveno, vienas kitą labai mylėjo. Jaunesniojo brolio buvo septyni vaikai, o vyresniojo nebuvo nė vieno vaiko. Jie žemę drauge dirbo, o rudenį – pusiau dalijosi. Vieną naktį vyresnis brolis galvoja: „Mano brolis turi didelę šeimyną. Eisiu ir pridėsiu jam javų iš savo pusės“. Taip jis nuėjo ir padarė: dalį grūdų atidėjo broliui.

Ir kaip tik tą naktį jaunesnysis brolis su savo žmona tarėsi, kad jo brolis jau senas, nėra kas jam padeda. Reikia jam pridėti grūdų. Nuėjo ir taip padarė. Ryto metą žiūri, kad abiem grūdų vėl tiek pat yra. Jie nusistebėjo, bet vienas kitam nieko nesakė. Taip pasikartoję porą sykių. Pagaliau vienas kitam nieko nesakydami nusprendė saugoti. Ir taip juodu susitiko vienas kitam perpildami grūdus. Nuo to laiko jie vienas kitą dar labiau pamilo ir visą laiką didelėje santaikoje gyveno.

47

Išgelbėtas kaltininkas

Vieną kartą kažkaip ant muštro nušovė vaiką. Tada tą kareivį pradėjo gaudyti. Jis bebėgdamas per visokius pakluonius užlėkė tiesiai į tą pačią trobą, kur tą vaiką nušovė.

Tik jis spėjo įbėgti į trobą, tuoj iš paskos įsivijo. Tam kareiviui nebebuvo anei kur pasislėpti. Tai ta moteris iš karto sužinojo, kad jis nušovė, ir sako:

– Lįsk po sijonu!

Tas palindo. Visą, visą apsėdo. Įpuolė į trobą tie, kurie vijosi, sako:

– Kur paliko tas žudikas?

O ta motina, nors jai vaiko labai gailėjo, bet nesakė, kur tas kareivis. Tie išėjo, kareivis išlindo iš po sijono. Ta motina jį išgelbėjo nuo bausmės.

Žmogus demonstruoja savo sunkią būklę

48

Kada atrieks duonos

Gyveno vienas žmogus, ten šeimyna, vaikai. Jau viena mergaitė paaugo ir sako:

– Tėte, atriek man duonos, – pusryčius valgydama.

Tėvas sako:

– Ne, vaike. Aš tau duonos nerieksiu. Tu pati gali atsiriekti. Kai tu būsi viena ranka ir pati į save kalbėsi, tai tada aš tau atrieksiu duonos.

Duktė labai supyko, susikrimto, kad tas tėvas nežinia ko palinkėjo: viena ranka ir pati į save šnekės, lyg kokia kvaila būtų. Tai duktė supykusi duonos atsiriekė, pavalgė ir nuėjo sau.

Na, po kiek laiko, po kelerių metų, ta duktė ištekėjusi gyvendama sulaukė kūdikio. Ir kaip tik atvažiuoja pas tėvą jau su vyru, su kūdikiu. Atsisėdo prie stalo valgyti. Ir tėvas jai sako:

– Na, dukra, dabar tai tikrai aš tau atrieksiu duonos, nes tu viena ranka. Ir dabar, dukra, tu pati su savimi kalbiesi.

Na, ir ta duktė tada suprato, kad tėvas ne blogai linkėjo, bet tėvas palinkėjo jai teisybę.

*Žmogus stebi kito žmogaus veiksmus,
kai šis laisvai jaučiasi*

49

Sūnų pašaukimai

Vienas vargšas žmogelis turėjo tris sūnus. Du vaikai buvo labai geri, o trečias – atskalūnas. Jis negalėjo jų išmokyti ir galvojo, kaip jiems duoti pragyvenimą. Vieną gražią dieną anas sumanė eiti miškan pagrybauti. Ir nuėjo į mišką grybauti. Vaikšto po mišką, vienas sūnus prieina prie uosio ir sako:

– Iš šito uosio būtų gerų lentų, galima būtų padaryti daug skrynių.

Tėvas pagalvojo, kad iš jo gali būti geras stalius. Kitas vaikas prieina prie ąžuolo ir sako:

– Tėte, tėte, iš šito medžio galima padaryti daug ratų.

O trečias pamatė ilgą nulinkusį beržą. Sako:

– Štai, tėte, kad šitų medžių būtų daug nulinkusių, būtų galima daug žmonių pakarti.

Tada tėvas pamatė, kad iš trečio sūnaus bus blogas žmogus. Tada tėvas parsivedė visus tris sūnus namo. Ir šitie sūnūs, parėję namo, pradėjo meistrauti. Vienas pradėjo dirbti gerus ratus, kitas – visokias skrynias. Ir patys dirbdami sau ir tėvui duoną uždirbdavo. Trečias pradėjo vagiliauti. Tėvas tada įdavė uriadninkui ir išvežė jį į katorgą. O tėvas su dviem gerais sūnumis ir šiandien gerai gyvena.

*Žmogus kelia kitam žmogui nenaudingą sąlygą,
kurią šis palaiko naudinga*

50

Bernas tarnauja už batus

Vienas bernas atėjo pas šykštuolį poną ir apsiėmė jam tarnauti trejus metus tik už vieną potą batų, bet tokių, kokie jam patiks. Ponas turėjo išduoti raščiuką, kad jam padirbtų tokius batus, kokių anas norės.

Po trejų metų bernas nuėjo miestan pas auksakalį ir jam užsakė padaryti batų porą iš gryno aukso. Padavė pono raščiuką. Ponas buvo labai turtingas, tai

auksakalys apsiėmė padaryti bernui auksinius batus. Bernas sau pasiėmė batus, o ponui teko už juos brangiai užmokėti. Taip tas bernas ir nubaudė poną.

51

Tarnauja už vieną grūdą

Buvo turtingas ūkininkas, gobšus ir didelis išnaudotojas. Jis labai sukdamo samdiniams algas, vis stengėsi, kad tik mažiau reikėtų mokėti už darbą.

Atsirado vienas bernas, kuris sutiko jam tarnauti už vieną rugio grūdą. Kai ūkininkas jį pakalbino, jis pasakė:

– Už pirmuosius metus aš pasėsiu tavo žemėje vieną rugio grūdą. Kitą metų pasėsiu visus tuos rugius, kurie išaugs iš to grūdo. Ir taip kasmet. Ir turėsi man leisti pasirinkti žemę grūdams sėti. Taip darysiu dešimt metų.

Ūkininkas apsidžiaugė, radęs tokį kvailą berną. Bet per savo gobšumą negalvojo, kas bus toliau. Susitarė su bernu ir surašė sutartį, o tą sutartį patvirtino pas notarą, kad kartais bernas nesugalvotų, pametęs ūkininką, pabėgti.

O bernas nė nemanė bėgti. Jis sau pasėjo grūdą. Kai išdygo, aptvėrė, kad kas nenulaužtų. Rugys gerai užderėjo: iš vieno grūdo buvo visa sauja. Kitais metais iš saujos išaugo litras. Taip jo derlius vis augo ir augo, daugėjo kas metai. O paskutiniaisiais metais bernas turėjo tiek daug sėklos, kad nebetilpo ūkininko žemėje. Tik dabar jis suprato, ką reiškia turėti berną, kuris tarnauja ir dirba dešimt metų už vieną rugio grūdą.

Štai prie ko privedė gobšumas.

Žmogus pasinaudoja situacija / sukuria situaciją, kurioje išryškėja kito žmogaus požymiai

52

Netikras draugas

Tėvas mirdamas sakė sūnui, kad jis su policininku nedraugautų. Tėvas miršta, o sūnus likęs ėmė draugauti su policininku. Dabar, ar čia tiesa, ką tėvas jam sakė: „Nedraugauk su policininku, nes kai tau bus bėda, tai jis tavęs negelbės.“

Jis daug su policininku prisilinksmo, tai dabar [sužinos], ar tiesa, ką tėvas sakė. Kartą jis ėmė ir papjovė kiaulį (didelį turėjo), mėsą susūdė pirtyje. O pats nuvažiavo pas policininką ir sako:

– Nusibodo man bernas, tai ir papjoviau.

Tuoj jį surakino ir su juo atvažiavo į namus. Klausia:

– Kur užmuštas šeimynykštis?

Jis pasakė:

– Pirtyje.

Įeina – ogi papjautas kiaulis. Tuoj nuo jo rankų nuėmė pančius ir laukia: vaišins. Tai jis anam lazda, lazda – išvarė. Pasakė, kad jis vaišių nevertas: kodėl negelbėjęs?

53

Nori šauti į mirusį tėvą

Vieną kartą miršta tėvas. Du sūnūs liko. Na, ir nepasidalija turto. Vienas sako:

– Tai man tėvas paliko.

Kitas sako:

– Man tą paliko.

O testamentą parašyto nebuvo. Na, karalius tuos ginčus turi išspręsti. Tėvas dar karste. Na, karalius sako:

– Kad taip, tai tą tėvą pasodinsim ir reikės šauti. Katras pataikysit, tai to bus didesnė dalis.

Tas vienas tuoj griebė, dės tiesiai, o antras sako:

– Ne, aš tėvo nešausiu.

– Aha, tai tu tikras tėvo vaikas, tai tau visas turtas priklauso, o tu eik šunų ganyti.

54

Išmintingas teisėjas

Buvo tos dvi kaimynės. Viena buvo labai, labai tokia nuoširdi, draugiška, ji nieko, nieko blogo niekam nedarydavo, o antroji buvo tokia rūsti, rūsti, tokia užvydi. Ji niekam gero nei vienu žodžiu nelinkėjo. Ir toms laumėms ji jau buvo labai netinkama, šios labai jos nemylėjo.

Ir joms abiems gimė viena nakčia sūnūs – ir tai gerajai, ir tai blogajai. O ta geroji buvo neturtinga, o ta žiaurioji buvo labai turtinga. Tai tos laumės atėjo ir nematomu būdu tą jos sūnų nusmaugė, tos turtingosios. Ta dabar pažiūrėjo, kad jos tas vaikelis negyvas, jau tom savo tarnaitėm sako:

– Neškit šitai, – sako, – ubagei ir pakeiskit. Paimkit iš jos gyvąjį, o padėkit jai negyvą. Gyvąjį man atiduokit.

Tos ir sukeitė. Dabar ta atsibudo... O ta geroji miegojo per tą tarpą, kai sukeitė tuos vaikučius. Atsibudo, žiūri, kad jau nepanašus, jau ne toks, kur jos buvo. Jinai ėmė verkti, sako:

– Na, kas dabar tą vaikutį man iškeitė?

Sužinojo, kad turtingoji irgi vaiką pagimdė, sūnų. Tenai yra gyvas. Jinai vis tiek nuėjo pažiūrėti. Sako:

– Tas yra mano.

Tai ją išvarė:

– Kaip tu gali sakyti, kad čia tavo? Čia toksai gražus – kaip tiktai aš.

Na, ir ką dabar reikia daryti? Vis tiek ta geroji verkė to savo vaikučio:

– Ne mano tas, ne mano. Aš jį, – sako, – vis tiek atimsiu. Aš iš tavęs atvogsiu, čia mano.

– Gerai, – sako, – tai pasiduosiu teismai. Kaip teismas pasakys, taip ir bus.

Dabar teisme ta sako: „Mano tas gyvasis.“ Antroji sako: „Mano gyvasis.“ Ir dabar jos vis tiek nepasidalina. Tam teisėjui nėra kaip [spręsti], nėra įrodymų. Tai jįsai sako:

– Gerai, aš padalysiu pusiau.

– Tai kaip, – sako, – tu padalysi? – Ta geroji klausia.

– Ogi, – sako, – paimsiu kardą, perkirsiu pusiau. Vieną pusę vienai atiduosiu, kitą – kitai.

Tai ta žiaurioji sako:

– Gerai. Padalink. Po pusę turėsim.

O ta tikroji motina sako:

– Tebūnie jai vienai. Tebūnie, tik nedalyk. Kardu nedalyk. Tegu tada būna pas ją, tebūnie jos vienos, tai aš nors kada nusitaikius pamatysiu – vis tik mano kūdikis.

– E, – sako, – tai jau čia ne tavo, motin. Ta tikroji motina nedavė dalyti kardų, o tu sakai: „Gerai, po pusę turėsim.“

Tai gerąjai ir atidavė.

55

Išmintingi sprendimai

Buvo vienas karalius. Jis išgirdo, kad tame ir tame mieste yra labai teisingas teisdarys, kad jis, sako, išsyk sužino, katras kaltas. Tas karalius apsirengė pirkliau, atsisėdo ant arklio ir joja į miestą, kur tas teisdarys.

Atjojo į tą miestą, sutiko raišą elgetą. Anas prašo išmaldos. Karalius išėmęs davė jam išmaldos. Tik negana to, kad jis gavo pinigų, bet dar griebė karaliui už skverno. Karalius sako:

– Na, ko dar nori?

– Aš noriu, kad tu mane nujodytum į turgų, nes aš negaliu nueiti, o turiu tikrą reikalą.

Karalius jo pasigailėjo, užsisodino ant arklio, ir joja abudu. O kad atėjo į turgų, sako karalius:

– Jau nusėsk, nes jau atjodinau į turgų.

O tas elgeta sako:

– Kodėl man nusėsti? Juk tai mano arklys. Tu nusėsk. Aš tik tave pajodinau. Ir taip juodu ėmė ginčytis. Subėgo žmonės. Vienas sako:

– Tai mano arklys.

Kitas sako:

– Mano arklys.

Ir nežino, katro čia arklys. Sako:

– Turim eiti pas teisdarį į teismą.

O kada atėjo į teismą, teisdarys teisė pirmesnius. Pašaukė mėsininką ir pienių. Stoją mėsininkas su pienium. Mėsininkas laiko rankose pinigus, o pienius – mėsininką už rankos. Mėsininkas sako:

– Aš pirkau pas tą žmogų sviesto. Išsiėmiau pinigus užmokėti, o jis griebė man už rankos, norėjo atimti pinigus. Tai taip mes ir atėjom pas tave. Aš laikau rankoj pinigine, o jis – mane už rankos. Bet pinigai mano, anas vagis.

O pienius sako:

– Tai čia neteisybė. Mėsininkas atėjo pas mane pirkti sviesto. Kada aš jam pasvėriau sviestą, jis manęs prašė apmaintyti auksinį. Aš išėmiau jam gražą, padėjau ant stalo. Jis paėmė pinigus ir norėjo bėgti. Aš sugriebiau jį už rankos ir atvedžiau čia.

Teisdarys pagalvojęs sako:

– Palikit pas mane pinigus. O ateisit rytoj abudu.

Dabar pašaukė karalių su elgeta. Karalius išpasakojo, kaip ten buvo. O paklaustas elgeta sako:

– Tai vis neteisybė. Aš jojau raitas per miestą. Tas žmogus prašė pajodyti. Aš jį pajodinau, o kad liečiau nusėsti, tai jis sako, kad tai jo arklys.

Teisdarys sako:

– Palikit pas mane arklį. O ateisit rytoj.

Rytojaus dieną susirinko daug žmonių klausyti, kaip juos teis. Sako teisdarys mėsininkui:

– Pinigai tavo.

O pieniui įsakė duoti penkiasdešimt rykščių. Ir surėžė pieniui užpakalį. Pašaukė karalių ir elgetą.

– Ar tu pažinsi savo arklį tarp dvidešimties? – sako karaliui.

Sako karalius:

– Pažinsiu.

O paskui sako teisdarys elgetai:

– O tu ar pažinsi?

– Pažinsiu, – atsiliepė elgeta.

Tada teisdarys sako karaliui:

– Eik su manim į stonią.

Kai tik nuėjo, tuoj karalius parodė tarp dvidešimties savo arklį. Paskui teisdarys pašaukė elgetą – ir tas parodė tą arklį. Teisdarys sėdo į savo vietą ir sako karaliui:

– Arklys tavo.

O tam elgetai pripažino duoti penkiasdešimt rykščių. Po visko teisdarys nuėjo namo. Karalius – paskui jį. Pamatė teisdarys karalių, sako jam:

– Ar aš padariau tau negerą sprendimą?

– Man padarei teisingą sprendimą, bet atėjau sužinoti, iš kur tu žinojai, kad pinigai buvo mėsininko, o ne pieniaus, ir kad arklys buvo mano, o ne elgetos.

– Tuos pinigus tai aš taip sužinojau. Pinigus sudėjau į stiklinę, užpyliau vandeniu. Šiandien pažiūrėjau į tą vandenį – nieko nebuvo. O kad jie būtų buvę pieniaus, tai jie būtų buvę nors kiek sutepti sviestu. Ir tas sviestas būtų išplaukęs ant vandens. Tai jie buvo mėsininko. Apie arklį buvo sunkiau sužinoti: elgeta taipogi tuoj parodė tą patį arklį, kaip ir tu. Aš jūsų nenuvedžiau parodyti, kad jūs arklį pažintumėt, bat aš abu atvedžiau, katrą arklys pažins. Kai tu priėjai prie arklio, arklys lenkėsi prie tavęs, o kai priėjo elgeta, tuoj suglaudė ausis ir pakėlė koją spirti. Užtat aš pažinau, kad tu esi to arklio savininkas.

Tada karalius sako:

– Aš ne pirklys, bet karalius. Aš atėjau pas tave pažiūrėti, ar teisybę žmonės šneka apie tave. Dabar pats pamačiau, kad tu esi išmintingas teisdarys. Prašyk, – sako karalius, – manęs, ko nori, aš tau duosiu.

O teisdarys sako:

– Gana man, kad karalius mane pagyrė.

56

Vagis nepažįsta pavogto arklio

Vienas turtingas ūkininkas turėjo keletą arklų ir visus gerai liuobė. Visi buvo gražūs, bet vienas iš jų buvo už visus gražiausias. Dėl to ūkininkas jį labai mylėjo ir geriau liuobė, nes tas buvo už kitus lengvesnis ir smarkesnis pavažiuoti arba pajoti.

Bet ūkininkas neilgai važinėjo tuo gražiu arkliu. Nakties laiku, kada ūkininkas ir visa jo šeimyna ramiai miegojo, atėjo vagis ir pavogė iš kūtės tą gražųjį arklį. Ūkininkas tris dienas ieškojo savo gyvulio, bet negalėjo atrasti. Po trijų dienų jis nuvažiavo į miestą, į turgų, kito arklio pirkti. Bevaikštinėdamas pamatė tarp kitų į turgų atvestų arklių savo mylimą gyvulį. Nieko nelaukęs, ūkininkas nusitvėrė tam arkliui už pavadžio ir tarė:

– Tas arklys – mano: trečia diena, kai man jį iš kūtės pavogė.

Tas žmogus, kuris tą arklį į turgų atvedė, atsakė:

– Mielasis, tamsta šiuo kartu neteisingai užsipuoli: tas arklys jau antri metai pas mane. Tamstos arklys gali būti tiktai šiam lygus.

Tada ūkininkas greitai uždengė rankomis abi arklio akis ir tarė:

– Kad tamsta jau seniai turi tą arklį, tai pasakyk, kokia akim jis nemato?

Vagis negalėjo tylėti, turėjo ką nors atsakyti. Dėl to, norėdamas pasirodyti nekaltas, tarė:

– Kaire akim jis nemato.

– Neteisybė, – atsakė ūkininkas. – Jo kairė akis visiškai sveika.

– Ak, ne, ne, – atsiliepė vagis, – aš apsirikau: dešine akim jis nemato.

– Tas arklys suvis sveikas! – suriko ūkininkas. – Pažiūrėk: jo abidvi akys visai sveikos.

Vagiui nebebuvo ką sakyti. Jis buvo suimtas ir nuteistas. O ūkininkas savo arklį atsiėmė ir vėl važinėjo kaip pirma.

57

Reikia su žmona pasitarti

Vienas žmogus panorėjo sužinoti, kurie vyrai žmonių klauso, o kurie ne. Kurie vyrai žmonių klauso, tai tiems kiaušiniai, o kurie ne, tai tiems arklys. Jis eidamas išsivarė dvylika arklių ir išsinešė dvylika kiaušinių. Eina, eina, beveik visus kiaušinius išdalijo, liko tik vienas kiaušinis, o arkliai visi tebėra.

– Matai, visi vyrai žmonių klauso.

Dabar sako:

– Tiktai vienas kiaušinis yra, tai dabar tam, katras žmonos neklauso, tai bus du arkliai.

Užėina pas vieną žmogų, o tas ir sako, kad žmonos neklauso. Išeina arklių pasiimti ir klausia žmonos:

– Kuriuos arklius imti?

– Štai paskutinį kiaušinį atidaviau. Visi vyrai žmonių klauso, o tu tik vienas neklausai.

58

Akmuo liudininkas

Pas vieną ūkininką bernas tarnavęs penkiolika metų. Kai kada ūkininkas iš jo algos pasiskolindavęs ir vėl laiku atsiteisdavęs. Ir jau kokį kartą buvęs išimtas ligi trijų šimtų rublių.

Tas ūkininkas su savo bernu, lauke besidarbuodami, pailsę ir susėdę ant akmens pailsėti. Susišnekėję apie tas savo skolas. Bernas ūkininko paprašęs skolą gražinti. Ūkininkas nebenorįs atiduoti – ir susipykę.

Bernas ūkininką padavęs į teismą. Prieš teisėją ūkininkas ginas – lai tas bernas įrodo su liudininkais. Bernas liudininkų neturi. Jis tik sako:

– Juk mudu taip ir taip šnekėjom tada ir tada, ant to akmeno susėdę, tavo paties lauke dirbdami.

Ūkininkas sako:

– Nė aš žinau kokio akmenio, nė aš su tavim šnekėjau.

Teisėjas, pasiklausęs judviejų kalbų, siuntė tą berną pas tą akmenį nu-eiti ir vėl tuoj sugrįžti. Bernas išėjo, ūkininkas pasiliko. Po valandos teisėjas klausė to ūkininko:

– Ar jau tas bernas nuėjęs pas tą akmenį?

– Na, dar ne taip greitai – toli dar tas akmuo.

Teisėjas:

– Tu pirma sakei nežinaš nė kokio akmenio, tai kaip dabar tu žinai?

Ūkininkas mūkt mūkt ir nebemoka, kaip begintis.

Teisėjas ir priteisė skolą bernui sugražinti.

59

Mediniai kardai

Kadaise, kai buvo seniūnų valdžia, sušaukė visus vyrus ir sako vyrams... Sako vyrams ir padavė kardus:

– Eikit namo, – sako, – ir kiekvienas turit savo pačiai galvą nukirsti šituo kardu. O jei nenukirsit, tai šituo pačiu kardu jus nukapos.

Vyrai paėmė kardus, parėjo namo, rado savo žmonas su mažais vaikeliais. Pažiūrėjo ir sako:

– Dieve aukštasai, na kaip čia dabar kirsi joms galvas? Liks mažai vaikeliai. Tegul mums kirs galvas.

Rytą atsikėlė visi ir eina pas seniūną, ir sako:

– Neužmušėm.

Seniūnas sako:

– Eikit dabar namo, tegul vakare ateina jūsų žmonos.

Kardus atėmė. Žmonos vakare atėjo. Davė joms kardus ir sako:
– Eikit namo ir nukirskit savo vyrams galvas. Jei jūs nenukirsit, tai jums rytoj nukapos.

Žmonos eidamos namo sako:

– Einam ir nukaposim vyrams galvas, ką mums rytoj kapos.

Parėjusios namo žmonos rado vyrus miegančius. Priėjo – kardu čiak vyrui per kaklą. Kardai buvo iš balanų, nudažyti ir gražiai aptaisyti, o žmonos nepažino. Vyrų pabudę žiūri – bobos su kardais sulūžusiais. Rytą ateina seniūnas – visi kardai sulūžę, visos mėgino vyrams galvas kapoti.

60

Vagystė išaiškėjo

Pas vieną šeiminką tarnavo dvi mergos. Vieną kartą viena merga pavogė sviesto pundelį. Šeiminkas klausinėjo vienos, klausinėjo kitos – nė viena neprisipažino. Tuomet šeiminkas paėmė du šiaudus, įdavė toms mergoms ir sakė:

– Jūs tuos šiaudus pasidėkit po pagalve, o rytą aš paveizėsiu, katros šiaudas bus per vieną sprindį išaugęs, ta bus pavogusi tą sviestą.

Ta merga, katra buvo pavogusi sviestą, dideliai nusigando ir, eidama gulti, nupjovė tą šiaudą per visą sprindį. Ryto metą šeiminkas eina veizėti šiaudų ir veizi, kad vienos sveikas tebėra, o antros – pusė. Taip anas ir nutvėrė tą vagiškę.

61

Vagis bijo gaidžio giedojimo

Kartą vienam ūkininkui iš jo kambario prapuolė pinigai. Tas ūkininkas suprato, kad tai padarė kas nors iš namiškių. Jis sugalvojo labai gerą būdą, kaip vagį sugauti. Jis paėmė didelį gaidį ir visą ištepė juodai tokiais dažais, kurie lengvai blunka ir dažosi. Tą gaidį uždarė į visai tamsų kambarį. Po to suvadino visus namiškius, paaiškino, kas yra atsitikę ir liepė visiems eiti paglostyti gaidžio. Bet prieš tai pasakė:

– Kas yra pavogęs pinigus, tai tam glostant gaidys sugiedos.

Dabar kiekvienas iš eilės ėjo glostyti gaidžio, bet nė vienam nesugiedojo. Kai jau visi buvo paglostę, ūkininkas peržiūrėjo visų rankas. Ir rado vienos įnamės rankas švarias, o visų kitų buvo juodos: mat, nuo gaidžio išsitėpė. Po didelio tardymo moteriškė prisipažino kalte.

Žmogui nepavyksta paveikti kito žmogaus norima linkme

62

Pajuokta beturtė

Buvo dvi merginos – turtinga ir beturtė. Pas beturtę ateidavo bernas, kuris ir turtingajai buvo nosin [patiko]. Tai kartą turtingoji mergina sako tam bernui:

– Kokia ta mergina. Ji neturi jokių rūbų pasigaminusi. Jei aš išmetu kokias blogas pakulas, tai ana susiverpia, išsiaudžia. Tai tik tokius rūbus ir turi, kuriuos iš mano pakulų išaudžia.

O tas bernas ir sako:

– Tai iš gerų pakulų bet kas suverps, o iš blogų tai ne bet kas.

Ir anas vedė beturtę merginą.

Žmogus neteisingai vertina gyvūno galimybes

63

Apie senį su sene ir jų žąselę

Buvo senis ir senė. Ir anie turėjo žąselę. Žąselė dėjo kiaušinius ir ant kiaušinio galo būdavo prilipęs auksinis pinigas. Senis su sene labai mylėjo žąselę. Kartą senis su sene susikalbėjo papjauti žąselę. Sako:

– Papjausime savo žąselę ir turėsime daug pinigų ir kiaušinių. Iš kur ana ima tuos pinigus? Tikriausiai yra jos viduje.

O žąselė išgirdo, ką jie kalba. Tada žąselė nustojo dėti kiaušinius. Tada senis su sene pradėjo prašyti, kad žąselė dėtų kiaušinius. Kai žąselė pradėjo dėti, tai senis su sene vėl susitarė ją pjauti. Kai jie kalbėjo, tada žąselė neišgirdo. Anie paėmė ir papjovė žąselę. Papjovę žiūri – nėra nei kiaušinių, nei pinigų. Tada senis su sene kaip pradėjo verkti savo žąselės. Verkė, verkė, net jų akys užtino. Kai jų akys užtino, tai jiems nieko nesiregėjo – nei kur eiti, nei kas daryti. Tada anie užlipo virš dangčio [ant stogo] ir pradėjo rėkti. Kai pradėjo rėkti, tai žmonės išgirdo ir atėjo pas juos. Ir sakė:

– Ko jūs čia rėkiate?

O senis sako:

– Vežkit greičiau mums daktarą: mes apakome.

Kai žmonės nuėjo daktaro atvežti, tada kaip papūtė vėjas, tai ir diedą su boba nusviedė nuo dangčio. Ir anys užsimušė mirtinai. Atėję žmonės rado senį su sene pastirusius, negyvus. Tada žmonės sako:

– Tai jums pjauti žąaeļ.

Žmonės palaidojo senį su sene; jų niekas neraudojo.

*Žmogus nepasiekia, kad kitas asmuo
teisingai vertintų save*

64

Teisybė moko meluoti

Kai valstiečiai ėjo dirbti ponams, ponai juos dažnai mušdavo visiškai be reikalo. Kartą valstiečiai susitarė išrinkti vieną žmogų ir jį nusiųsti pasaulin ieškoti teisybės. Išsiuntė vieną ir liepė jam rasti teisybę ir pažiūrėti, o paskui jiems papasakoti. Tas sutiko, nes jam daugiausia kliūdavo. Pasiėmė tabako, puodynukę sviesto, kukele [kepaliuką] duonos ir išėjo. Vaikščiojo nuo valsčiaus prie valsčiaus, nuo miestelio į miestelį – niekur rasti teisybės negali. Nusibodo jam ir ieškoti, pasuko ir ėjo jau namo. Užėjo į didelį mišką. Eidamas mišku jis labai galvojo, kad negali niekur rasti teisybės. Ir sutiko baisią senę. Ta priėjusi prie jo klausia:

– Ko tu, žmogeli, taip susirūpinęs?

Tas atsakė, kad visur vaikščiojo, norėjo rasti teisybę, bet niekur jos nerado. Ta nusijuokė ir prisipažino, kad ana ir yra teisybė. Senis pažiūrėjo į tą senę ir sako:

– Kas man patikės, kad teisybė tokia baisi?

O teisybė ir sako seniui:

– Tai tu jiems pameluok. Sakyk, kad teisybę matei jauną ir gražią.

Pasikalbėjęs su teisybe, senis dar labiau nusiminė ir nuliūdo. Kad taip ilgai ieškojo teisybės, o čia ir teisybė liepė meluoti – nuėjo toliau keliu į savo namus.

Žmogus pasinaudoja palankia situacija

65

Kariantis rastas lobis

Sykį vienas žmogus pirkdamas [rugius] nepriteko kelių kapeikų. Jis prašė, kad dovanotų, o šeimininkas pasakė:

– Kad neturi [pinigų], tai eik ir pasikark.

Jis mano: „Kad jau taip, tai galiu ir pasikarti“. Nueina pas to ūkininko liepą gale klėties, diržą nuo pilvo [nusiųsiosia] ir karsis. Bet nepasiekia šakų. O netoli buvo akmuo. Prinešias jis tą [akmenį]. Pakelia jį, o po juo – katilaitis pinigų. Pasiima juos, pareina namo, o rytojaus [diena] nusiperka iš to ūkininko rugių. Gavęs pinigus, ūkininkas neš juos padėti po tuo akmeniu. Nueina – pinigų nėra. Iš sielvarto ir pasikorė po ta pačia liepa.

Žmogus laikosi teisingos vertybių hierarchijos

66

Rūpesčiai dėl pinigų

Vienas žmogus vardu Jonas tarnavo pas poną. Stipriai vargšas. Gieda, suprask. O ponas stipriai mylėjo šitas jo giesmes. Sako: „Reikia duoti šimtą rublių, kad geriau giedotų.“ Davė jam šimtą rublių, o šitas Jonas negieda.

– Ko, – klausia, – negiedi?

– Imk, pone, atgal šituos rublius.

Ir vėl pradėjo giedoti.

Štai kaip pinigai. Kaip nereikia daug turėti, nes tada liūdna: nežinai, kur anuos dėti.

67

Laimingo žmogaus marškiniai

Karalius turėjo dukterį; ir ji apsirgo. Niekur neranda vaistų, kad ji pasveiktų. Atsirado žmogus ir pasakė, kad reikia surasti žmogų, kuris neturi jokios bėdos, nupirkti jo marškinius ir aprengti dukterį; tai pasveiks. Karalius išsiuntė pasiuntinius, tie neranda žmogaus be bėdos. Vienas [pasiuntinys] eina per mišką ir klauso: dainuoja. Priejęs randa ant kalno žmogų.

- Kodėl tu taip linksmai dainuoji?
- Nes man linksma.
- Gal tu, žmogeli, jokios bėdos neturi?
- Aš nežinau, kas tai yra bėda.
- Tai parduok tu man savo marškinius.
- O kad aš marškinius turėčiau, tai dar linksmiau dainuočiau.

Žmogus laikosi neteisingos vertybių hierarchijos

68

Miręs dėl godumo

Gyveno toks žmogus. Visa ko jam buvo maža: kad ir to reikia, ir to, ir to reikia. Na, kas jį gali patenkinti? Tai sako:

– Eik: dalija žemę.

O žemės tai visi nori, kad kuo daugiau būtų. Tai sako:

– Ateikit tokian ir tokian galan – tenai mes jums dovanosim žemės tiek, kiek reikia.

Na, gerai: anas jau sutinka. Atėjo ant to daikto, įbedė kuolelį jau ten, katrie buvo jau starostos.

– Na, dabar, – sako, – eik. Eik, – sako, – kiek tiktai [gali], dabodamas tiktai, kad lig saulės leidimui grįžtum lig šitam kuoleliui. Ką apeisi, visa tavo bus – ir žemė, ir kas ant žemės yra.

Sako, anas ir pasileido bėgti. Bėgo, bėgo, jau saulė neaukštai, o vis dar nematyti kuolelio šito. Dar bėga – jau netoli kuolelis. Sako:

– O, – sako, – jau mano kuolelis.

Na, dar bėga, sustojo bėgęs – jau neina, vadinasi. Kaip griuvo šitas po rantom veidu priekin palei tą kuolelį ir numirė. Visa. Ir žemė neliko jam. Ir ką tu padarei?

69

Sūnėnui dėdės nebereikia

Buvo turtingas dėdė, o sūnėnas beturtis. Tai, būdavo, sūnėnas šitą turtingą dėdę vis prašo kieman [i svečius]. Na, kaip anas šitoks geras sūnėnas, tai dėdė jam davė katiliuką aukso, bet nepilną katiliuką. Na, jam ir šitai gerai. Kai nunešė šitą auksą, šitą nepilną katiliuką, nustojo dėdę kieman prašyti. Paskui jau dėdė jam sako:

– Tu buvai neturtingesnis ir visa ką, būdavo prašai mane kieman. O dabar aš tau ir aukso daugiau, ir turtingesnis – manęs kieman neprašai.

Tai gi anas, jau šitas neturtingasis sūnėnas, sako:

– Tai dabar aš noriu pripildyti šitą katiliuką.

70

Apakęs godus žmogus

Buvo du broliai, labai turtingi, kad savo lobių galo nežinojo. Bet juodu šnekasi tarp savęs:

– Ką mudu čia abudu nuveiksim?

Sako jaunesnysis vyresniajam:

– Tu veski moterį ir gyvenki čia laimingai, o man išmokėsi dalį turto, aš eisiu į kitą vietą gyventi.

Ir taip juodu padarė: tas vedė sau moterį, kitam daugybę aukso išmokėjo. Kitas už tuos pinigus nusipirko daugel visokių prekių, prikrovė keturiasdešimt vežimų ir išvažiavo į kitas žemes.

Tas prekes išpardavinėjo, diktai [*daug*] gavo pinigų. Grįždamas atgal patiko tokį senuką. Sako:

– Vaikeli, kur važinėjai su tiek daug vežimų?

Sako:

– Buvau tokioj tai žemėj su prekėmis. Išpardaviau prekes, grįžtu atgal.

– Ar gerai pelnei, vaikeli?

– Pelniau gerai.

Sako tas senelis:

– Duok tu man dvidešimt vežimų. O už dvidešimt vežimų aš tau duosiu sidabro, aukso, deimantų. Ar bus tau gerai?

Sako:

– Būtų, jei tu turėtum tiek gėrybių, kaip sakai.

– Na, tai važiuok paskui mane.

Tas senukas ėjo, o jis važiavo. Atsivedė į tokį dvarą, tai jam parodė visokių gėrybių.

– Na, – sako, – krauk, kiek nori.

Tas prisikrovė, kiek į vežimą lindo, ir važiuoja.

[Jam] išvažiuojant iš dvaro, tas senis pasitėpė sau akį iš tokios tabokinės. Pavažiavo galą – jis sau galvoja: „Kam tokiam senam tiek vežimų palikau? Grįšiu pas jį: rasi jis man juos atiduos.“ Atėjo pas tą senuką, sako:

– Ką tu toks senas veiksi su tiek vežimų? Jau tu mirsi, kažin kam liks mano vežimai.

Sako:

– Tie vežimai jau mano, aš tau už juos užmokėjau.

Bet jį taip godybė užpuolė, tai jau norėtusi gauti ir anuos. Jis ėmė prašyti senuko, kad jam atiduotų. Senukas nesikęsdamas atidavė jam. Bet jis, pavažiavęs galą, galvoja: „Kam jis iš tos tabokinės tepė sau akį?“ Sako: „Vysiu tą senuką: rasi jis ir man pateps akį.“ Ateina pas tą senuką, sako:

– Patepk tu man akį!

Tas senukas sako:

– Jau tu turi gana pasaulio gėrybės, kam tu dar nori?

Bet jis tol meldė, kol jis jam patepė akį. Kai tik patepė, taip jam akis ir prašvito, kad jis viską žino, kas tik dedasi pasaulyje. Dabar sako: „Su ta jau viską žinau, bet kad jis pateptų man kitą akį, tai man būtų dar geriau.“ Atėjo pas tą senuką, sako:

– Senuk, patepk man kitą akį.

Tas senukas sako:

– Kam tau daugiau? Jau tu turi gana – keliauk sau sveikas.

Bet jis nesiliovė jo prašyti. O tas senukas užpykęs sako:

– Kai aš tau patepsiu kitą akį, tai tu verksi per kiaurą amžių ir keiksi mane.

Jis to nepaisė, prašė patepti. Tas senukas patepė jam kitą akį. Kai tik patepė, taip ir apako. Tuos jo vežimus kažin kas nusivarė, o jis liko aklas visados.

Žmogus teisingai informuoja sumanų žmogų

71

Kur dingo pupos

Karalius samdė šeimininkę prie virtuvės varti. Karalius davė anai tris pupas ir liepė išvirti. Ta virė ir atidavė karaliui tris pupas. Ir karalius atleido aną, kad atidavė.

Paskui antrą samdė – ir vėl atidavė tris pupas. Ir vėl atleido. O trečia sumani – ėnešė vieną pupą.

– Dėl ko tu man atidavei tik vieną?

– Na, vieną turėjau paragauti, paveizėti, ar išvirė. Antrą paragavau, ko kia ana yra, ar su druska. O trečioji – kas beliko, karaliui atiduosiu.

Žmogus pasinaudoja žmonių elgesio stebėjimais

72

Lengviau pašerti gyvulius

Susiginčijo ponas ir muzikas. Muzikas apsiėmė papenėti kiaules, o ponas – žmones. Muzikas papenėjo kiaules gerai, sočiai. Kai ponas nuėjo, tai šaukia, šaukia kiaules iš guolio, o tos nesikelia.

O ponas papenėjo ir prigirdė žmones, priprašęs visokių svečių. Papenėjo visokiais valgiais. O muzikas atėjo pas tuos ponus ir papylė riešutų. Na, svečiai buvo pripenėti, bet visi kaip alkani stvėrė tuos riešutus krimsti ir valgyti. Ir laimėjo tas lažybas muzikas.

Žmogus atpažįsta daiktus / pastebi daiktų savybes

73

Geriausia ir blogiausia mėsa

Kitą sykį buvo toks labai gudrus virėjas. Karalius dideliai įdomavosi anuo. Vieną sykį karalius sako:

– Tu man rytoj išvirk pietus tiek ir tiek porcijų iš brangiausios mėsos.

Tas virėjas nuėjo į skerdyklą, pasakė:

– Tiek ir tiek liežuvių paruoškite.

– Kokių?

– Bet kokių: ar kiaulės, ar karvės. Tiek ir tiek porcijų rytoj reikia padėti ant stalo.

Gerai. Tuoj skerdykloj paruošė – jau tenai ar karvės, ar kiaulės – bet kokių liežuvių. Ir anas išvirė – pusę liežuvių padėjo pietums. Tas karalius ir sako virėjui:

– Juk aš tau sakiau, kad tu pataisytum iš brangiausios mėsos, o tu pataisei iš prasčiausios mėsos.

Sako:

– Šviesiausias karaliau, nebėra brangesnės mėsos kaip liežuvius.

– Na, tai kaip, – sako karalius, – brangus, kad liesas?

– Bet kad ir liesas, koks anas yra brangus, koks anas yra brangus! Va, liežuvius pasako – išdirba miestus, išdirba visokius išdirbimus. Ką liežuvius sako, tą padaro.

Jis nupasakojo. Tas karalius jau klauso – ir patikėjo, kad brangus liežuvis.

Antrą dieną vėl pasako:

– Man pataisyk iš visų prasčiausios mėsos pietus. Tiek ir tiek porcijų.

Tasai virėjas vėl nueina į skerdyklą, pasako:

– Tiek ir tiek liežuvių vėl paruoškit.

Ir anas vėl išverda tuos liežuvius. Padėjo ant stalo. Sako karalius:

– Juk aš tau sakiau, kad tu pataisytum iš visų prasčiausios mėsos, o tu iš brangios pataisei.

Tas virėjas sako:

– Šviesiausias karaliau, nebėr prastesnės mėsos kaip liežuvis.

– Na, kaip: vakar kalbėjai, kad brangus yra liežuvis? O šiandien – prastas yra liežuvis?

Sako:

– Šviesiausias karaliau, liežuvis yra geras, liežuvis yra blogas. Liežuvis padirba namus, padirba visokius išdirbimus, bet ir išdirba žmones, pasako, kad reikia sumušti, sulaužyti, sudeginti. Ir sulaužo, sudrasko. Liežuvis yra dvejopas.

74

Atpažinti vaistai

Vieno karaliaus duktė sirgo. Ir karalius buvo sukvietęs gerus gydytojus, bet niekaip negalėjo jos pagydyti. Tuomet per gydytojų pasitarimą buvo nustatyta, kad reikia rasti prakeiktą medį, prakeiktą paukštį ir prakeiktą žmogų, kuris nušautų prakeiktą paukštį ant prakeikto medžio, ir to paukščio mėsa jie nutarė gydyti karaliaus dukterį. Nutarė, kad prakeiktas medis turi būti drebulė, paukštis – vanagas, o žmogus – elgeta.

Gydytojų nutarimą girdėjo žmogus, kuris buvo išėjęs užkuriomis. Šis žmogus kreipdamasis į gydytojus pasakė, kad jie neteisingai apie prakeiktuosius nutarę. Tuomet gydytojai užklausė šio žmogaus, ką jis laiką prakeiktais. Jis jiems paaiškino, kad prakeiktas medis yra tas, kuris prie pat kelio auga ir važiuojant kliūva ratų ašis už jo. Paukštis prakeiktas – višta, nes ji visiems nuostolius daro. O žmogus prakeiktas tas, kuris išėjo užkuriomis, nes jį visi keikia, kad jis ant svetimo turto yra atėjęs.

Šito žmogaus patarimas visiems gydytojams patiko. Karalius jam davė daug pinigų ir liepė nušauti vištą ant medžio prie kelio. Nušautos vištos mėsa buvo išgydyta karaliaus duktė.

Žmogus neparodo ypatingo gebėjimo

75

Ūkininkauti netinka

Buvo tėvas, gana nesenas. Jis turėjo sūnų, kuris labai norėjo būti ūkininku, tačiau tėvas vis neleisdavo. Sakė, kad dar per jaunas. Tėvui įkyrėjo sūnaus noro klausytis, tai vieną vakarą pasakė:

– Sūnau, jeigu pataikysi į kaladę kirvio ašmenimis tris kartus į vieną vietą patamsyje, būsi šeimininkas.

Žiburį užgesino.

– Sūnau, tai kas pirmas pradės?

– Na, žinoma, kad tau, tėve, reikia.

Tėvas kirviu, atvertęs kitu galu, sudavė į kaladę du kartus, o trečią kartą – ašmenimis. Uždegė ugnį, mato – vienas ženklas.

– Na, sūnau, kirsk tu.

Sūnus kirto vieną kartą, paskui pamėgino apsigrabalioti pirštais, kirto antrą kartą ir papuolė per pirštus. Ir trečią kartą. Uždegė ugnį – matosi trys ženklai.

– Na, sūnau, matai, kad tavo dar geltonas snapelis – negali būti šeimininkas.

Keistuoliai

Žmonės laikosi senoviškų papročių ar burtų

76

Tikisi praturtėti

Kiti dar pasagą ras ant kelio, na, tai neša namo ir kasa po slenksčiu. Pa-kasa po slenksčiu. Sako: „Žydai taip daro ir visada būna turtingi, tai ir mes praturtėsime.“ Nei aš mėginau kasti, nei ką. Be darbo nieko nebūna.

77

Nori supančioti vagių kojas

Ligūnų kaimo Pusliui pavogė arklius. Tai jis tuoj rankšliuosčiu supan-čiojo stalą ir išbėgo vytis vagių. Stalas taip ir buvo, kol jis sugrižo su arkliais. Daug kas sako, kad kai pavagia ką nors, reikia supančioti suolų ir stalų ko-jas. Dievas tada vagių kojas supančios.

78

Tikisi apsisaugoti nuo vagių

Seniau už gorčių degtinės išmokindavo, kaip padaryti, kad nereikėtų nieko rakinti ir vagys nieko negalėdavo pavogti, nors ir būtų valioj [*atra-kintos*] durys. Išmokinti galėdavo tik tie, kurie buvo prisiskaitę iš juodosios knygos ir velnias tam padėdavo. Reikalavo apeiti aplik trobą ir visus kitus pastatus kalbant tą maldele. Ir kur nori, kad būtų durys, tai per ten įeiti vidun. Tai vagis, nežinodamas, kur yra padirbtos durys, jokių būdu neįeis. Kad papuola eiti per tas duris, kurias burdamas buvo padaręs, tai tada gali įeiti.

Tas pats pasakotojas keikė savo tėvą, kad pagailėjo gorčiaus degtinės. Dabar nereikėtų jokių raktų nei spynų.

79

Kad lapė vištų nevogtų

Jankūnų bambalynė, prie krūmų, vasarą lapė daug vištų išgaudo. Anuomet čia gyveno latvė Aučienė. Ji, paėmusi šluotą iš paprieždžio, apnešė aplinkui pamėtydama po kelias šakeles ir pasakė: „Tai dabar lapė nė vienos vištos nebepegaus, kol aš čia būsiu.“

80

Kad javams nekenktų

Kai sėdavo, tai sėjėjas tris saujas [grūdų] meta: viena – sėklai, viena – paukščiams, viena – pelėms, kad pelės javų nekapotų. Bet kai užpuola, tai niekas negelbės.

81

Nuogas sėjėjas

Vienas vokietys, kolei visi [žmonės] guli, nuogas sėja. Ir kai pasėja, tai išsivolioja.

82

Rusas sėdi ant rėčio

Vienas ūkininkas ėjo pas rusą su kažkokiais reikalais, rado rusą namie ant rėčio besėdintį ir kažkokius žodžius besakantį. Rusas, pamatęs svečią, pašoko nuo rėčio ir pasisveikino su juo lyg nieko nebūtų atsitikę. Pasakoja, kad tasai rusas buvo burtininkas ir mokėjęs burti.

83

Kad palytų

Būdavo, prašant, kad palytų, tai nuo šelmenio tas samanas lupdavo. Kad randame tas samanas, lupi – ir lietus.

84

Saugo audeklus nuo raganu

Dambrauskienė išneša audeklus ir bėga saugoti, kad nepristraigiotų plaukų. Be to, būna rudi audeklai. Stengiasi vis prieš saulėlydį pakelti audeklus.

85

Neparduoda paršo su maišu

Bialastokų mozūras sėdi gretimame vežime ir pietauja. Ateina kitas. Atėjęs sudera paršelį. Imtų – neturi kame paima. „Parduok su maišu.“ Mozūras krato galvą. Kai tas atsitraukė, sako man: „Neparduok su maišu, nes nupirks visą tvartą. Apsimoka: mokės ir permokės.“

86

Kad arklys būtų riebus

Dar pas mano uošvį (šita žmonelė kita pas mane)... na, anas manęs paprašė:

– Važiuosi Braslavan, padėsi arkliuką pirkti.

Aš ir nuvažiauvau. Nupirkom, atsivedėm – toksai mažutėlis, tvirtas arkliukas. Jaunas, šešerių metų. Nupirkom. Kai tik atvažiuojam, tai mano šitoji uošvė išėjo, atrišo ir įsivedė pirkion. Tokia kaladė, o viršus platus kaladės, duobė iškasta tokia, kur grūdo prasčiaką [*sorų kruopas*] – piesta. Įpylė avižų, jį įvedė pirkion ir iš piestos davė paėst jam. Aš sakau:

– Kam iš piestos duodi?

Tai ana sako:

– Jis ir bus riebus tada.

87

Varomos iš namų musės

Buvau berniokas, tarnavau pas latvį. O šeimininkas buvo užkurys. O ta močia ragana. Braukom linus, o tas šeimininkas sako:

– O, mano boba jau buria.

Tik tra ta ta, tra ta ta – šoka kaip mergaitė: muses buria iš namų.

88

Kaip ieškota pamesto daikto

Kai piemeniu buvau, tai kai pameti ką ir nerandi, tai sakydavom: „Velnias paslėpė.“ Tai tada [reikia] pakalt pautus, tai anas atiduos. Tai kalbam: „Kalu, kalu velnio pautus. Kai nerasiu, tai užkalsiu, o kai rasiu, tai paleisiu.“ Kalbame tolei, kolei atrandam, kalbam veizėdami. Ieškai, nerandi, tai keikis ieškodamas, tai tada greičiau randi.

89

Palieka maisto Dievui

Kopininkai, Neringos žvejai, liūbija tikėti, kad juos Dievas aplanko. Todėl anie per šventes vis padės anam valgyti.

Vienas kopininkas turėjo berną. Atėjo šventės ir vakare padėjo Dievui valgyti keptos žuvies, mėsos ir ko tik turėjo. Bernas užpasavo. Kai tik visi atgulė, bernas ruže ruže – prie bliūdo. Pasikirto anas iki ausų ir atgulė į užkrosnį.

Ryto metą kopininkas [atėjo] veizėti – mėsos, žuvies nebėra. Kopininkas greitai bėga atgal namiškius žadinti:

– Kelkitės. Dievalis mus aplankęs: žuvį suėdęs, o gal lydzium pasiėmęs. [Žuvį suvalgė, o mėsą kelionėn pasiėmė.]

90

Kryželis kortuotojo bato

Kadaise Salake gyveno toks Gasparas Kavaliukas, anas labai grojo [lošė] kortomis. Ir jam sekdavosi, vis išgrodavo. Tai kiti grojikai [lošėjai] pradėjo sakyti, kad anas gal žino kokius burtus arba prie savęs ką turi. Kartą vyrai susikalbėjo ir ėmė jį kratyti. Nuavė ir nuvilko. Kai nuavė, tai rado: bato viduje po kojos padu padėtas kryželis.

91

Gandai – kai liedina varpa

Pas mus žmonės kalbėdavo taip: jei nugirdavo kokią didelę naujieną, kuri nustebino žmones, ir tas garsas sklido toli, žmonės nustebę sakydavo: „Jau vėl kur nors, kokiam krašte, liedina varpa.“ Ir sugalvojo tokį gandą, kad varpas gerai skambėtų. Sakydavo: juo toliau pasklinda tas sugalvotas garsas, juo geriau ir toliau skamba tas naujas varpas.

Senovėje, kai statė bažnyčias ir varpus liedino, tai ir sugalvojo visokių nebūtų dalykų, pasakų.

92

Padaugina sviesto

Ar tas teisybė, ar neteisybė, to aš nežinau. Tiktai mama buvo pasakojusi, kad buvo tokia ūkininkienė, na, didelį ūkį turėjo ir turtingai gyveno. Na, o tos mergos ir liūbijo sakyti. Sako:

– Juo juo, kur negyvens ūkininkė bagota! Sviestą... įpils, sviestą kai suk-ti norės, įpils į kerną [sviestmušės indas, į kurią pilama grietinė] porą litrų tos grietinės. <...> Na, ir susuks pilną kerną sviesto. O, sako, kad anos vyras mirė, tai nykštį ana buvo nupjovusi tam jau mirusiam. Tą nykštį pamerkė į spirimą ir kad sukdamo sviestą, į kernos dugną vis įmesdavo tą nykštį. Ir tada, kai jau sukdamo sviestą, vis jau, kaip sakiau, kad pilną kerną vis sviesto prisukdamo.

Na, ir mergos pastebėjo vieną sykį, kad iš kur ana dabar to sviesto gauna tiek daug? Ir pastebėjo, kad ana jau paskiau iš tų pasukų išgriebia, tą sviestą nuima iš kernos, nuo viršaus, sviestas ant viršaus jau laikosi. Tai paskiau,

sako, kai jau pila tas pasukas iš tos kernos, pastebėjo nykštį. Ir tai ana, sako, tą nykštį paėmė, nuplovė, vėl pamerkė, vėl paslėpė tą nykštį.

O ar tas gali būti teisybė, ar negali būti, kad tas galėjo padauginti tą sviestą?

93

Kad sektųsi žvejoti

Liubija, kad koks žmogus pasikoręs, tai tam nupjaus pirštą, pirštą nupjaus žuvėjas ir prie savo tinklo pririš. Ir tada jis sugaus daug žuvis. Šalip kitas nieko nesugaus, o tiktai tas, katro pirštas pririštas.

94

Kad varna žąsiukų nenuneštų

Boba rytą atsikėlus liepė merginai išnešti žąsiukus į orą.

– Ale, – sako, – padaryk taip, kad varna neišnešiotų.

Sako:

– Kaip aš galiu padaryti, kad varna neišnešiotų?

Tada boba sako:

– Paimk kelnes ir iškišk visus per kelnes.

Ta merga sumanė: „Kam aš turiu kišt per kelnes?“ Paėmė jina kelnes ir užmezgė, paskui sugrūdo žąsiukus kelnėsna ir kitą galą užrišo, nunešė į kluoną, padėjo.

Žąsiukai dusdami rėkia, žąsis rėkia, šnypščia [eidama] aplink kelnes.

Ta merga audžia. Atlekia boba lyg pašėlus:

– Ot tu, prakeikta ragana, aš tave paduosiu teisman.

O ta merga sako:

– Už ką mane duosi į valsčiaus [teismą]?

– Kaip tu, – sako, – žąsiukus į kelnes sukišai ir užrišai.

Merga sako:

– Kad tu liepei.

Šeimininkė sako:

– Aš liepiu iškišt.

– Tu liepei užrišt.

– Kas, – sako, – girdėjo?

– Vacius Laurynas.

Gaspadinė padavė mergą teisman. Pašaukė. Teisėjai klausia, kas stos teisman.

– Aš, – sako, – Gabrienė, stosis su merga. Man merga išnaikino žąsiukus.

Teisėjai klausia:

- Kaip išnaikino, ar nunuodijo?
 – Ne, – sako, – kelnėsna sukišo.
 Teisėjai klausia mergą:
 – Ar sukišai kelnėsna žąsiukus?
 – Aš, – sako, – sukišau, kad man liepė šeimininkė.
 Šeimininkė sako:
 – Kaip aš liepiau? Aš liepiau sukišti ir užrišti?
 Teisėjai klausia:
 – Kas matė ir girdėjo?
 Merga sako:
 – Vaciuulis.
 O tas Laurynas sako:
 – Aš girdėjau.

95

Suprato, kad bitės nesiseks

Mūsų kaime [Ažėnų k., Dūkšto r.] buvo geriausias bitininkas Varnackas (dabar jau miręs). Tai tas Varnackas su mano tėvu Anupru Barkausku traukė avilį medin, kad atsikristų bičių spiečius. Kai traukė avilį, tai Varnackas metė atgalia ranka per tvorą apinasrį. Ir anas nukrito krūvoje.

– Nesiseks bitės mums, – pasakė Varnackas.

Ir tikrai bitės nesisekė. Kad apinasris būtų nukritęs ištiestas, tai būtų buvęs ženklas, kad bitės seksis.

96

Vagia vadeles – bitėms

<...> Išėjo iš bažnyčios visi žmonės, išsivažinėjo, o tėvas vadelių neranda. Tenai vaikščioja, vaikščioja, ir tie kaimynai jam padeda ieškoti. Na, kur jos gali būti, tos vadelės? Tada, sako, ateina toksai žmogelis.

– Ko tu, žmogau, čionai vaikštai ir ko tu ieškai?

– Na, štai, – sako, – ieškau: vadeles kas paėmė ir namo negaliu parvažiuoti.

Sako:

– Žmogau, neieškok.

– O tai kodėl?

– Jei pamatė tavo vadeles... O tavo vadelės buvo nieku neištepliotos, naujos, kanapinės. Tai, – sako, – žmogau neieškok, jau jų nėra. Na, tai jeigu jie turi bičių, tai jie apjuos, tai jiems sekasi. Jeigu karvę paturės tavo vadelėmis, tai sekasi.

97

Juoda višta

Gyveno kartą tokia merga. Ji buvo labai didelė tinginė, nieko o nieko nenorėdavo dirbti. Motina ją ir mušdavo, ir gražiai prašydavo, bet dirbti nepriversdavo. Kartą kažin kas pasakė, kad reikia išvirti juodą vištą ir duoti – tegu ji viena visą suvalgo. Gal tada ji pradės ką nors po truputį krapštinėti kaip višta.

Na, motina nupešė tą vištą, išvirė, atnešė jai tą visą vištą, padavė. Ir tegu ji viena suvalgo. Ta jos dukterė suvalgė tą visą vištą, nučiulpė ir kauliukus. Jau sėdi už stalo pasipūtusi kaip toji višta.

O motina priėjusi klausia:

– Tai jau, mano dukrele, gal tu pradėsi ką dirbti, krapštinėti po truputį?

– Ne, – sako ji.

– Tai ko norėsi, dukrele?

– Šikti.

Kaip buvo tinginė, taip ir pasiliko. Nepadėjo nei ta juoda višta.

98

Giedanti višta

Kai kada vištos, prieš pradėdamos kiaušinius dėti, ima giedoti. Kaimo moterys tikėjo, kad šitai lemia nelaimę. Nuo nelaimės apsisaugodavo šitaip. Giedančią vištą paguldo ant šono prie trobos sienos ir ją verčia kūlio per visą trobą iki durų. Jeigu ant slenksčio gula vištos galva, tai reikia galvą kirsti, o jei uodega, tai uodegą nukirsti.

Dar 1927 metais senė Rastauskienė atėjo pas pažįstamą miestietę ir prašo patarti, ką daryti. Jos tokia gera višta ėmė giedoti, tai kai ją per visą trobą kūlio pavartė, ant slenksčio galva atsidūrė. Reikėtų galvą kirsti, betgi tokia gera višta.

Miestietė ir sako:

– Rastauskiene, tu Dievą tiki, o jei tavo nelaimės gali priklausyti nuo vištos galvos ar uodegos, tai prastas tavo Dievas.

– Ačiū tau, panele, kad mano vištą išgelbėjai. Tikrai daugiau burtais netikėsiu.

Elgesys su mirštančiais / mirusiais

99

Ar akmuo šlapias?

Susilpnėjo senelis. Visi išėjo prie darbo, o prie ligonio paliko piemenį. Ligonis paliko labai blogas, ėmė dusti, manė, kad jau atėjo mirtis. Dar dėl visa ko [jis] liepė piemenukui išbėgti ir pažiūrėti, šlapias akmuo ar ne. Akmenas buvo sausas. Ligonis labai nusiminė:

– Sausas. Tiek... Maniau, kad prieš oro permainą taip dusina, o mat – mirtis atėjo.

– Nemirsi. Tamstos, diedute, dar nė su kuolu neužmuši, – piemenukas ėmė guosti, raminti ligonį.

Ir ligonis pralinksėjo:

– Sakai: neužmuši?

– Aha, neužmuši... Dar tamsta pusė velnio ...

Ligonis visiškai pralinksėjo ir nusijuokė:

– Sakai: pusė velnio?

– Naje, dar pasispardysi...

Ligonis liepė piemenukui pasiimti cukraus gabalėlį, o pats ramiai užmigo.

100

Nenori pirmas eiti į trobą

Bizgelių tėvas numirė – kas neš karstą, mirs. Bizgelis bizūnu – nunešė, grįžo. Ir niekas neina pirmas, nes mirs. Merga pagavo katę ir įmetė; paskiau visi suėjo.

101

Sūnūs ėjo pasikalbėti su tėvu

<...> Pažinojai Kiprijoną? Turėjo keturis sūnus. Bagotas buvo. Per Žolinę pirkdavo žašį. Gerai mokėjo. Numirė ir niekas nežino, kur užkasė pinigus. Po mirties visi keturi sūnai nuėjo į kapines ir atšauks, kame pinigai. Vyriausias sūnus sako:

– Klauskit, gdie ani [*kur jie*].

O ketvirtas, tas priedurnis:

– Girdėjau: sakė Alanu.

– O ko tu tylėjai?

Ir prapuolė pinigai.

Visi maskoliai tikėjo: iki metų turi šeiminkas atsišaukti.

102

Kur palaidotas pakaruoklis, medžių nekerta

Miške, kur pakaruoklis palaidotas, žmonės ten medžių nekerta. Vienas ponas vis prašydavęs, kad jo miške žmonės laidotų pakaruoklius, kad jie apsaugotų mišką nuo vagių. Pono miške buvusi graži vietelė ir joje buvo daug pakaruoklių palaidota. Todėl pono miškas buvo kaip sodas, pilnas uogų, grybų ir kitokių miško gėrybių, nes niekas jame neuogaudavo, negrybaudavo, o ir šiaip kojos nekeldavo.

103

Žmogaus mirties metinės

O paskiau tokias metines darydavo, žinai, atminimą. Tai pamaldos, poteriai buvo, tų rankšluosčių prikabindavo pilną gryčią. Ir to viso stalo neuardydavo – tai pareina vėlės valgyti. O kas jas matė? Tiktai žmonės taip išgalvodavo, pasakodavo, o matyti niekas nematė.

Realūs reiškiniai aiškinami mitologiškai

104

Keistas naujagimis

Gimsta vaikas, na, pavadina bobą. Pavadino bobą, pagimdė vaiką. Na, ir boba pradėjo prausti. Pradėjo prausti tą vaiką, o vaikas kelia galvą ir sėdasi. Atsisėdo. Na, tai sako, tada jau kas gi tai? Velnią pagimdė! Na, tai tada ta boba kočėlu per galvą – ir užmušė tą vaiką. Būktai daktarai suvizitavo, kad būtų buvęs labai didelis stipruolis.

105

Stipruoliui velnias padeda

Buvo dar baudžios laikais. Nuskendo baloje pono arklys. Tik dvidešimt vyrų galėtų ištraukti arklį. Įėjo balon vienas baudžiauninkas ir ištraukė arklį. Ir nunešė ponui viena ranka. Visi manė, kad velnias padeda. Sugavo tą vyrą, nuvedė į pirtį ir ėmė vanoti. Ir užkapojo. Velnias apleido stipruolį ir jo sielą nunešė pragaran.

106

Kalba, kad kaimynas pasivertęs rupūžė

Mano tėvas turėjo dvi karves. O mus kaime visi vadina Šunaukais. Tai sakydavo: „Šunaukis Jokūbas [mano tėvas] – burtininkas.“

Vieną kartą jis gulėjo ant krosnies ir pradaužė nosį. O tuo metu ateina kaimynė. O buvo sausa, nelijo, tai karvės nedavė pieno.

Ana žiūri – tėvo nosis kraujuose. Tai ana ir paleido šneką, kad pas jos karvę lindo rupūžė didelė. Ir ana uždaužė tą rupūžę per galvą. Tai, sako, mano tėvas buvęs pasivertęs ir ejęs atimti pieno iš anos karvės.

107

Piemenė norėjo pagadinti karvę

Vėl pas vieną šeimnininką dvėsdavo karvės. Kartą šeimnininkas pastebėjo, kad jų piemenė, įsikandusi virvę per vidurį, stovėjo prie nupirktos karvės ir vijo tos virvės galus. Tai kai šeimnininkas mergą gerai prilupo, nuo to laiko karvės buvo sveikos. Tos piemenės nelaikė.

108

Pardavėja paklausė apie parduotą karvę

Labai gerą karvę turėjau, [pardaviau telyčią]. Ana [pirkėja] man sako:

– Gal ir man paaugs tokia gera.

Na, ir dabar kaip aš netikiu tokiais burtais... Jau paaugo ta karvikė, jau apsisveisė. Na, aš ir paklausiau anos, nežinodama burtų, tų visų taisyklių.

– E, kaip ta mano karvikė? – Tik nepasakiau, kad mano buvusioji.

– Najau, – sako, – kokia bjauri diena man yra.

Tokios kalbos buvo. Aš kiek atsiminiau ir pasakiau, kokia ta diena buvo. Na, tada ir pasibaigė viskas.

Po to mano kaimynams išlaidino liežuvį, kad, sako: „Ta šiokia tokia, kaip ana galėjo klausiti: „Kaip ta mano karvikė?“ Juk aš nupirkau, ta mano karvikė. Juk ana norėjo sužavėti, kad man nesisektų.“

109

Pasakė, kad mergina neištekės

Aš buvau nuvažiavęs Zogeliuose pas vieną mergą su degtine, bet man kitas bernas suvertė [sutrukdė]. Bet ir jis neilgai su ja darė vestuves, nes pagriso.

Tada ant manęs visi sakė, kad aš pasakiau važiuodamas namo, kai man suvertė, kad toji merga dar pas savo tėvą suvalgys dešimt kubilų kopūstų.

Toji merga, kaip tiesa, ištekėjo net po dešimties metų nuo to laiko, kai aš buvau pas ją su degtine.

Tada mane visi laikė viedmonum [*raganiumi*], nors aš ten nieko nesakiau ir nieko nežinojau.

Keistuoliai klaidinami, pajuokiami

110

Mergina – vaiduoklis

Viena merga tinginė buvo. Na, ir ateidavo pas jos brolių, pas tėvą kaimynas, toks gražus vyras. Ana įsižiūrėjo, jai labai patiko. O kaip ims tas kaimynas, kad ana guli ir guli ant krosnies. Graži ta kaimyno duktė. <... > Na, begulėdama galvoja, kaip čia padaryti. Balta marška apsisupo ir eina. Žino, kad jis kamaroje guli. Sako:

– Ar tu imsi tą mergą kaimynų?

– Kaipgi, – sako, – aš imsiu, kad ana tinginė.

Sako:

– Imk, nes kitą naktį ateisiu – pasmaugsiu aš tave.

Tai anas atsikėlė, tėvams pasakė, kad vaidulas buvo palangėj, sakė, kad šitą mergą...

Na, tėvai gi, žinai:

– Imk, vaikel. O kad pasmaugs?

Na, ir vedė tą mergą. Tai kad dirba!

– O ko gi tu, – sako, – pirma nedirbai?

– O kam namie dirbti?

111

Bernas vietoj avino

Kitą kartą dvi merginos Kūčių vakare susitarė eiti į kūtę gaudyti garde avių. Katra sugaus aviną, tai tais metais gaus ženytis. O vienas vaikiš girdėjo, kaip anos ruošėsi. Po vakarienės tas įlipo į avių gardelį, nusileido kelnes, pastatė prie vartų pliką subinę ir laukia. Ir ateina merginos. Viena tuojau prie vartų, kapt visu glėbiu tiesiai zenui [*bernui*]:

– Aviną, aviną sugavau.

Mat, gerai pataikė mergaitė.

112

Kas paglostys per Kūčias

Dvi mergos tarp savęs kalbėjo, kad per Kūčių vakarą, po vakarienės, reikia nueit pirtin, iš oro pusės nuogas šiknas pirtin inkišti, tai jas kas nors paglostys. Jei paglostys kas švelniai, tai ištekės už turtingo. Bet jei paglostys šiurkščiai, tai prisėis ištekėt už neturtingo.

Anos abi susitarė taip padaryti Kūčių vakare. Manė, kad jų niekas negirdi. O jas girdėjo vienas bernas. Tas bernas iš šitų mergų vieną mylėjo, o ant kitos tai piktas buvo.

Sulaukus Kūčių vakaro, mergos ruošėsi eiti pirtin, o bernas jas saugo. Nusimazgojęs jis pirma jų nubėgo pirtin, sėdi ir laukia mergų. Mergos atėjo. Pirmoji nustatė šikną, kurią anas mylėjo, tai anas paglostė pirštiniuota ranka. Ta apsidžiaugė, kad ištekės už turtingo. Dabar nustatė šikną kita. Ant tos bernas piktas buvo, tai bakstelėjo tuo šepetiu, kur arklius šukuoja. Išraižė mergos visą pasturgalį.

113

Vaizduoja kenčiančią vėlę

Kai mes buvom jauni, susirinkdavom vakaroti ir visko išgalvodavom, gąsdindavom vieni kitus.

Tai vieną kartą buroką prirėdėm ir įmetėm su varpeliais į kaminą. Šitas bilda: tik din, din, din – kad suskamba! Kad pradėjo varpeliai skambinti, kiek tik gali – dindilin, dindilin!

O šitie troboje nieko daugiau, tik:

– Vardan Dievo tėvo... Ar tu, numirėle, ko reikalauji?

Na, tai nuo šito laiko ir pradėjo sakyti, kad ateina mirusioji ir skambina kamine. Mes niekam, niekam nesakėm nieko.

114

Pakvietė velnią imtynių

Taip buvo. O tas buvo tiesa. Ėjo iš Merkinės... Tokia vieta, kad ten dažnai rodėsi baidyklės. Žmogus ėjo iš Merkinės su nešuliu, pavargo ir atsisėdo po tą draulį. Kitas žmogus, kaimynas iš Marcinkonių, ganė jaučius. Ir jis eina pro tą draulį su jaučiais. Jau anam plaukai į viršų stojasi – jau čia rodėsi [baidyklės]. Kai praėjo pro tą draulį, jis ėmė šaukti lenkiškai:

– Diablu, diablu, chot na plac! [*Velnie, eik į aikštę.*]

Tas sėdėdamas išgirdo ir atsišaukė:

– Zaraz, pačekai! [*Tuojau, palauk.*]

Kadangi atsišaukė, tai jis tikrai tikėjo, kad velnias atsišaukė. Tai tas žmogus su jaučiaus vyti ir bėgti. O tas iš paskos šaukia:

– Sustok!

Tai manė, kad velnias jį vejasi. Bėgo, bėgo, kol parbėgo į Marcinkonis. Ir mirė.

115

Lauko Sodos Kuokštas

Lauko Sodoj buvo toks Kuokštas. O kai anas dirbdavo krosnis, tai įkiš riešuto kevalą, įpils gyvojo sidabro ir įleis į mūrą. Įleis į mūrą. <...>. Kai anas tiktai apšils truputį, įkais, tai ten ir ūš, ir dainuos sau: ūūūūū. Negali žmonės bebūti. Ir tie tuoj puls vėl prie to Kuokšto.

– Kad aš moku velnius vėl išvaryti. Aš anuos jums įvariau.

Tik ne kiekvienam tedirbs. Kad aną nenutvertų, nepradėtų anas pyktis. Retai anas padirbs, retai kuriam. Kur numanys, kad jau priebagotis žmogus, tik įbaugins anas tokius. Aną pasamdys – anas išgriaus, išims tą riešutą, gyvąjį sidabrą – ir nebėr velnio. Išvarė.

Na, tai ir eis tokia kalba, kad Lauko Sodos Kuokštas moka velnią į trobą įvesti ir išvesti. Jeigu bus truputį negerai, Kuokštą pasamdyk. Pasimokyk – ir tau nieko nebus.

.....

Paaiškinimai

IŠMINTINGI IR GODŪS ŽMONĖS

1. Kaip padaromi dideli darbai. K 1.1.1.17. Šilalė. Užr. D. Gečas (iš Antano Baranausko rinkinio, XIX a.). BLM p. 111. Plg.: Antano Baranausko pasakos. Trečia knyga: Jonis medžioklis. Parengė Kostas Aleksynas. Panevėžys, 2009. Nr. 16.
Užrašyti 2 variantai.
2. *Patikėjo praturtėjusiu*. K 1.1.1.17. + 1.1.1.25. Antanas Dylis, 70 metų, Pukenių vnk., Kovarsko vls., Ukmergės aps. Užr. V. Juozokas, 1938. LTR 1529/7/.
Užrašyti 2 variantai, skelbtas 1 variantas.
3. *Pažarba rūbams*. K 1.1.1.17. + 1.1.1.25. Simonas Blaževičius, Gruodiškių k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. A. Milašius, 1939. LTR 1951/16/.
Užrašyti 3 variantai, skelbtas 1 variantas. Prie skelbiamo teksto prijungta pasaka-legenda: viena kaimynė svetingai priima senelį – tas jai duoda žarijų, kurios virsta pinigais; kita kaimynė nevaišinga – senelio duotos žarijos uždega jos namus.
4. *Dar galima valgyti*. K 1.1.1.17. G. Kuplastienė, 75 metų, Bausko k., Papilės vls., Šiaulių aps. Užr. S. Majauskas, 1931. LTR 850/58/.
Užrašytas 1 variantas.
5. *Gailėtingi šunys*. K 1.1.1.17. Bubulienė, 62 metų, Čižiūnų k., Rimšės prp., Braslaujos aps. Užr. J. Aidulis, 1935. LTR 2441/445/.
Užrašyti 6 variantai.
6. *Grąžintos skolos*. K 1.1.1.17. Jonas Vizgirda, 74 metų, Darbėnai, Kretingos r. Užr. S. Skrodenis, šfr. L. Sauka, 1961. LTR 3471/860/, LTRF 227/2/.
Užrašyti 4 variantai.

7. *Išgelbėta gyvybė*. K 1.1.1.17. Jonas Bikulčius, 63 metų, Aukštakalnio k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. P. Jarackas, 1936. LTR 978/198/.
Užrašyti 2 variantai.
8. *Abu galai vienodi*. K 1.1.1.25. Kostas Linka, 70 metų, Bajorų k., Tauragnų vls., Utenos aps. Užr. K. Linka, 1935. LTR 545/94/.
Užrašyti 5 variantai, skelbti 2 variantai.
9. *Kas didesnis už karalių*. K 1.1.1.25. Juozas Lingė, 75 metų, Bilaišių k., Dusetų vls., Zarasų aps. Užr. N. Malašinskaitė, 1938. LTR 1539/14/.
Užrašyti 2 variantai.
10. *Piniginė priteisiama radėjui*. K 1.1.1.25. S. Rafas, 80 metų, Biržai. Užr. S. Ra-faitė, 1927. LTR 985/49/.
Užrašytas 1 variantas. „Versta iš žydų kalbos.“ – užrašytojos pastaba.
11. *Mirusi teisybė*. K 1.1.1.25. Stepas Vaitkus, Gudžiūnų vls., Kėdainių aps. Užr. A. Vaitkus, 1933. LTR 422/207/.
Užrašyti 5 variantai, skelbtas 1 variantas. Kiti variantai baigiasi tuo, kad varpais pranešama apie mirusią teisybę.
12. *Ką pasakė meška*. K 1.1.1.26. / AT 179. Jonas Bikulčius, 58 metų, Sabalun-kų k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. A. Bikulčius, 1938. LTR 1984/21/.
Plg. Nr. 13.
13. *Ką lokys sakė į ausį*. K 1.1.1.26. / AT 179. Juozas Bružė, 79 metų, Skamai-čių k., Skėmų apl., Šeduvos r. Užr. B. Uginčius, šfr. E. Mažulienė, 1959. LTR 3445/211/.
Meška pasakiusi nepragerti nesumedžioto žvėries kailio – užrašyti 4 va-riantai. Lokys sakęs nepasitikėti draugu, kuris bėdoje palieka – užrašyti 3 variantai.
14. *Be prakaito duonos nevalgysi*. K 1.1.1.26. B. Skarbalienė, 63 metų, Kun-dročių k., Skaudvilės vls., Tauragės aps. Užr. Z. Slaviūnas, 1941. LTR 2423/63/.
Užrašyti 8 variantai, skelbti 2 variantai.

15. *Be pilvų negerai*. K 1.1.1.26. / AT 716*. Marija Rūkštelienė, 78 metų, Salakas, Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1938. LTR 1713/98/
Užrašytas 21 variantas, skelbti 7 variantai.
16. *Pasaka apie bėdą*. K 1.1.1.26. Uršulė Apšėgaitė, 70 metų, Paketurių k., Kupiškio vls., Panevėžio aps. Užr. A. Kriauza, 1936. LTR 1043/32/
Užrašytas 1 variantas. Teksto pavadinimas rastas rankraštyje.
17. *Aukso nevalgysi*. K 1.1.1.26. / AT 775. I. Baltutytė, 72 metų, Steponių k., Rokiškio vls. ir aps. Užr. P. Šakalys, (1938). LTR 1909/142/
Užrašyta 11 variantų, skelbti 3 variantai. Teksto pabaigoje karalius apgailėstauja niekinę dukters meilę žolynėliams ir kalbėjęs, kad auksas yra brangiausias.
18. *Lobio radėjai nužudo vienas kitą*. K 1.1.1.27. / AT 763. Janė Šidlauskaitė, 60 metų, Giepaičių k., Mažeikių r. Užr. B. Kerbelytė, 1964. LTR 3665/867/
Užrašyti 68 variantai, anksčiau skelbti 8 variantai. Tekste praleista, kad trečias brolis atnešė užnuodytą gėrimą.
19. *Lobis darže*. K 1.1.1.27. / AT 910E. Elžbieta Rūkštelytė, 37 metų, Salakas, Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1938. LTR 1713/113/
Tautosakos rinkėja tekstą užrašė iš savo atminties.
Užrašyta 16 variantų; anksčiau skelbti 2 variantai.
20. *Medeliai palikuonims*. K 1.1.1.27. / AT 928. Kėdainių aps. Užr. T. Juškytė, (XIX a. pabaiga). VBR F 107- 92.
Užrašyti 5 variantai.
21. *Visos moterys vienodos*. K 1.1.1.27. / AT 983. Ona Marcinkienė, 70 metų, Martyniškių k., Žagarės vls., Šiaulių aps. Užr. J. Marcinkus, 1940. LTR 240/22/
Užrašyti 9 variantai.
22. *Be nuostolių negyvensi*. K 1.1.1.27. Elena Labeckaitė, 82 metų, Salakas, Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1938. LTR 1767/84/
Užrašyti 4 variantai, skelbti 2 variantai.

23. *Apie pavogtą jautį*. K 1.1.1.27. Ona Petrauskienė, Šiluvos vls., Raseinių aps. Užr. P. Šivickis, 1900. LMD I 144/37/.
Užrašyta 19 variantų, skelbti 3 variantai.
24. *Sūnaus atsisveikinimas*. K 1.1.1.27. Malinauskas, 67 metų, Šlynakiemio k., Punsko vls., Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1968. LTR 4575/3811/.
Užrašytas 1 variantas.
25. *Plėšikas sūnus*. K 1.1.1.27. Uršulė Skrebytė, 87 metų, Onuškio miestelis, Rokiškio r. Užr. K. Viščinis ir R. Bikulčytė, 1967. LTR 3905/954/.
Užrašytas 1 variantas.
26. *Pamokė padėti nelaimėje*. K 1.1.1.27. Antanas Mažiulis, Žukliškių k., Dusetų vls., Zarasų aps. Užr. A. Mažiulis, 1931. LTR 70 c/1115/.
Užrašyti 4 variantai.
27. *Rastas pinigėlis*. K 1.1.1.27. / AT 774C. Barbora Buivydaitė, 75 metų, Kretinga. Užr. B. Buivydaitė, 1972. LTR 4506/64/.
Variantą užrašė pati pasakotoja. Užrašyti 7 variantai, skelbti 2 variantai.
28. *Viščiukai iš virtų kiaušinių*. K 1.1.1.27. / AT 821B. A. Burdulis, 76 metų, Bezninkų k., Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Bansevičius, 1932. LTR 449b(55).
Užrašyta 17 variantų, skelbti 3 variantai.
29. *Kas gerai – sau gerai*. K 1.1.1.27. / AT 837. R. Valinskienė-Ruzgaitė, 73 metų, Užpelkių k., Platelių apl., Plungės r. Užr. ir šfr. E. Dagyte, 1974. LTR 4650/110/, LTRF 1668/29/. Užrašyti 73 variantai, skelbti 5 variantai.
30. *Stiprybė vienybėje*. K 1.1.1.27. / AT 910E. K. Libikas, 84 metų, Adoniškių k., Apso apl., Braslavo r., Baltarusija. Užr. A. Dzetaveckaitė ir D. Šilainytė, šfr. D. Šilainytė, 1972. LTR 4454/85/, LTRF 1258/15/.
Užrašyti 3 variantai, skelbtas 1 variantas.
31. *Myli kaip druską*. K 1.1.1.27. / AT 923. Anelė Čepukienė, 58 metų, Jonikaičių k., Pagėgių r. (iš Varėnos r.). Užr. N. Vėlius, 1962. LTR 3503/4/.
Užrašyti 8 variantai, skelbtas 1 variantas. Pateikėja praleido kituose kūrinio variantuose esantį teiginį, kad ilgai stigę druskos. Tėvas supratęs jausniausios dukters pasakymą tik tada, kai pagaliau užvalgęs sūdyto viralo.

32. *Sūnų pažadai*. K 1.1.1.27. E. Labeckaitė, 82 metų, Salakas, Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1938. LTR 1767/95/.
Užrašyti 2 variantai.
33. *Motinos rankos švelnesnės*. K 1.1.1.27. Viera Juknienė, 55 metų, Viteikių k., Bauskės r., Latvija. Užr. V. Juknienė, 1965. LTR 3783/2200/.
Užrašyti 4 variantai, skelbtas 1 variantas. Skelbiamą variantą užrašė pati pasakotoja ir atsiunkė laiške B. Kerbelytei, 1964 m. užrašiusiai nemažai jos pasakotų tautosakos kūrinių.
34. *Kvailas vaikas*. K 1.1.1.27. Elžbieta Rubikaitė, 37 metų, Viduklė, Raseinių aps. Užr. A. Rubikas-Jurgūnas, 1938. LTR 1564/40/.
Užrašyti 2 variantai.
35. *Prašo nors duonos su sviestu*. K 1.1.1.27. / AT 1446. Liudvikas Bečius, 86 metų, Bajorų k., Tauragnų vls., Utenos aps. Užr. A. Linka, 1935. LTR 545/113/.
Užrašyti 3 variantai. Kituose variantuose karalienė pataria vargšams valgyti duoną su sviestu. Nuvežtai į mišką išalkusiai karaliai primenamas jos patarimas vargšams.
36. *Duona už auksą brangesnė*. K 1.1.1.27. Ulijona Petraitienė, 77 metų, Valatkonių k., Baisogalos vls., Kėdainių aps. Užr. V. Žaromskis, 1937. LTR 1062/70/.
Užrašyti 6 variantai.
37. *Po mirties žemė sunkesnė*. K 1.1.1.27. / AT (1590). LTR 5053/207/. Pateikėjas ir užrašytojas nežinomi.
Užrašytas 1 variantas.
38. *Karaliaus dovanos sutirpsta*. K 1.1.1.27. A. Kirtiklytė, Plynių k., Padovinio vls., Marijampolės aps. Užr. A. Kirtiklis, 1929. LTR 2186/62/.
Užrašyti 2 variantai.
39. *Kaip nuteisiamas nekaltas*. K 1.1.1.27. Barbora Dundulienė, 60 metų, Likiškių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps. Užr. A. Jančas, 1937. LTR 1344/9/.
Užrašytas 1 variantas.

40. *Kas nemoka meluoti, tegul nemeluoja.* Iš Simono Daukanto rinkinio. DŽT 2 538.
Užrašyti 2 variantai. Pavadinimas iš teksto šaltinio.
41. *Ūkvedys nieko nedirba.* K 1.1.1.27. Vladas Andrijauskas, Ukmergės aps. Užr. A. Gailušis, 1931. LTR 321/12/.
Užrašyti 3 variantai, skelbtas 1 variantas.
42. *Dienos ilginimas.* K 1.1.1.27. Vincas Tekorius, 83 metų, Venbutų k., Viešvėnų apl., Telšių r. Užr. E. Bartašiūtė, I. Ragelytė, šfr. I. Palujanskaitė, 1977. LTR 4856/150/, LTRF 1989/34/.
Užrašyti 7 variantai, skelbtas 1 variantas.
43. *Išorė būna apgaulinga.* K 1.1.1.27. Barbora Buivydaitytė, 75 metų, Kretinga. Užr. B. Buivydaitytė, 1972. LTR 4506/63/.
Užrašė pateikėja. Užrašytas 1 variantas.
44. *Dideli ir maži nusikaltimai.* K 1.1.1.27. E. Vileitaitė, 80 metų, Linkonių k., Adutiškio apl., Švenčionių r. Užr. A. Valienė ir A. Dzetaveckaitė, šfr. A. Dzetaveckaitė, 1972. LTR 4471/85/, LTRF 1397/34/.
Užrašytas 1 variantas. Pateikėja: „Šitą girdėjau, kai gudų moterys pasakojo.“
45. *Švarus vanduo iš supuvusio šuns gerklės.* K 1.1.1.27. / AT 1836. Antanas Deveika, 68 metų, Šukiškių k., Zarasų r. Užr. B. Kerbelytė, 1968. LTR 3987/364/.
Užrašytas 1 variantas.
46. *Mylintys broliai.* K 1.1.2.9. E. Janiūnienė, 46 metų, Panevėžys. Užr. M. Balkevičiūtė, 1933. LTR 768/37/.
Užrašyti 3 variantai, skelbtas 1 variantas.
47. *Išgelbėtas kaltininkas.* K 1.1.2.9. Marijona Kartašienė, 93 metų, Kartašiūnų k., Pakruojo vls. Užr. I. Gagieckas, 1938. LTR 2117/174/.
Užrašytas 1 variantas.
48. *Kada atrieks duonos.* K 1.1.2.10. Ona Grigaliūnienė, 67 metų, Kaišiadorys. Užr. į magnetofono juostą nežinomas, šfr. K. Viščinis, 1962. LTR 3927/17/.
Užrašytas 1 variantas.

49. *Sūnų pašaukimai*. K 1.1.2.12. Antanas Degulis, 70 metų, Mockėnų k., Utenos vls. ir aps. Užr. J. Baltrūnas, 1934. LTR 544/307/
Užrašyti 2 variantai.
50. *Bernas tarnauja už batus*. K 1.1.2.13. Juozas Nečiūnas, 50 metų, Sarickų k., Skiemonių vls., Utenos aps. Užr. A. Urbonas, 1938. LTR 1948/91/
Užrašyti 4 variantai, skelbti 2 variantai. Kituose variantuose bernas sutinka tarnauti už vieną grūdą (žr. Nr. 51) o kalvis kausto arklį pasakęs, kad kiekvienas uknolis kainuos tik kapeiką.
51. *Tarnauja už vieną grūdą*. K 1.1.2.13. Stefa Savickaitė, apie 50 metų, gimusi Lieplaukėje, Telšių aps. Užr. S. Savickaitė, 1969–1972. StŽ 134.
S. Savickaitė – savamokslė, neįgali, užrašė nemažai tautosakos kūrinių, kuriuos pati prisiminė.
52. *Netikras draugas*. K 1.1.3.7. / AT 893. D. Salickienė-Dabikaitė, 55 metų, Magunkų k., Dūkšto r. Užr. E. Rūkštelytė, 1958. LTR 3165/28/
Užrašyta 10 variantų.
53. *Nori šauti į mirusį tėvą*. Juozas Gražaitis, 58 metų, Vydžių k., Pakruojo r. Užr. G. Jurkėnienė ir K. Viščinis, 1965. LTR 3783/714/
Užrašyti 2 variantai, skelbtas 1 variantas.
54. *Išmintingas teisėjas*. K 1.1.3.7. / AT 926. Monika Kvietkienė, 62 metų, Šauklių k., Kalnujų apl., Raseinių r. Užr. ir šfr. B. Kerbelytė, 1973. LTR 4545/31/, LTRF 1449/17/
Užrašyti 3 variantai.
55. *Išmintingi sprendimai*. K 1.1.3.7. / AT 926C. Jankauskas, Ožkabalių k., Vilkaviškio aps. Užr. V. Basanavičius, 1904. LTt 4 20.
Užrašyti 2 variantai, skelbtas 1 variantas. Sujungti du siužetai, galintys egzistuoti savarankiškai.
56. *Vagis nepažįsta pavogto arklio*. K 1.1.3.7. Joniškėlis. Užr. J. Genys (iš Antano Baranausko rinkinio, XIX a.) BLM, p. 155. Plg. Antano Baranausko pasakos. Pirma knyga: Surinktos Šiaurės-Rytų Lietuvoje. Parengė Kostas Aleksynas. Panevėžys, 1999. P. 126–128.

57. *Reikia su žmona pasitarti*. K 1.1.3.7. / AT 1366A*. A. Bakšys, Papilių k., Obelių vls., Rokiškio aps. Užr. V. Bakšys, 1938. LTR 1479/65/.
Užrašyti 2 variantai.
58. *Akmuo liudininkas*. K 1.1.3.7. / AT 1543D*. Bukantas, Gimbučių k., Šiaulių aps. Užr. M. Slančiauskas, 1914. LTt 4 80.
Užrašyti 5 variantai, skelbtas 1 variantas.
59. *Mediniai kardai*. K 1.1.3.7. Mykolas Kalvelis, 70 metų, Paringio k., Švenčionių aps. Užr. K. Ališauskas, perrašė J. Aidulis, 1935. LTR 724/32/.
Užrašyti 3 variantai.
60. *Vagystė išaiškėjo*. K 1.1.3.7. Klaipėdos kraštas. Užr. A. Baliutavičius (iš S. Šemerio rinkinio). LTR 2269/18/.
Užrašyti 2 variantai. Plg. Nr. 61.
61. *Vagis bijo gaidžio giedojimo*. K 1.1.3.7. Barbora Salienė, Salantų vls., Telšių aps. Užr. P. Milvertas, 1937. LTR 1175/19/.
Žr. Nr. 60.
62. *Pajuokta beturtė*. K 1.2.1.17. / AT 1451. P. Varoneckienė, 58 metų, Salakas, Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1941. LTR 2429/18/.
Užrašyti 2 variantai.
63. *Apie senį su sene ir jų žaselę*. K 1.2.1.25. Paulina Pundytė, 40 metų, Čepeliškių k., Tverečiaus vls., Švenčionių aps. Užr. J. Čaglys, 1935. LTR 790/3/.
Užrašytas 1 variantas.
64. *Teisybė moko meluoti*. K 1.2.1.27. K. Jasiulionis, Daukšių k., Švenčionių aps. Užr. B. Jasiulionis, 1931. LTR 1234/34/.
Užrašytas 1 variantas.
65. *Kariantis rastas lobis*. K 2.1.2.2. / AT 740**. M. Ėringienė, 60 metų, Alksnėnų k., Vilkaviškio vls. ir aps. Užr. V. Kulbokas, 1933. LTR 420/128/.
Užrašyti 32 variantai; anksčiau skelbtas 1 variantas. Vargšas visada randa godaus žmogaus paslėptus pinigus.

66. *Rūpesčiai dėl pinigų*. K 2.2.2.3. + 2.1.2.3. / AT 754. K. Libikas, 90 metų, Adomoniškių k., Apso apl., Braslavo r., Baltarusija. Užr. A. Dzetaveckaitė ir D. Šilainytė, šfr. A. Dzetaveckaitė, 1972. LTR 4424/368/, LTRF 1263/17/. Užrašyta 10 variantų, anksčiau skelbtas 1 variantas.
67. *Laimingo žmogaus marškiniai*. K 2.1.2.3. / AT 844. Aleksa, Šaltėnų k., Punksko vls., Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1956. LTR 1575/3807/. Užrašyti 3 variantai.
68. *Miręs dėl godumo*. K 2.2.2.3. Julius Bielūsis, 76 metų, Adomėniškių k., Apso apl., Braslavo r., Baltarusija. Užr. A. Dcetavickaitė ir D. Šilainytė, šfr. D. Šilainytė, 1979. LTR 4424/129/, LTRF 1258/2/. Užrašyti 7 variantai.
69. *Sūnėnui dėdės neberekia*. K 2.2.2.3. / AT 754. Zosė Getautaitė, 68 metų, Dvarčionių k., Apso apyl., Braslavo r., Baltarusija. Užr. D. Masilionytė, G. Meilutytė, J. Trinkūnas, 1972. LTR 4426/4/.
70. *Apakęs godus žmogus*. K 2.2.2.3. Antanas Kavaliauskas, Ožkabalių k., Vilkaviškio aps. Užr. V. Basanavičius, (1902). BsLPĮ 4 9. Užrašyti 4 variantai, skelbti 2 variantai.
71. *Kur dingo pupos*. K 3.1.0.4. Marijona Petrauskaitė, 77 metų, Tverai, Plungės r. Užr. M. Juškaitė, 1975. LTR 4729/148/. Užrašyti 2 variantai. Pateikėjos pastaba: „Yra Biblijoj sudėta.“
72. *Lengviau pašerti gyvulius*. K 3.1.0.4. / AT 1559A*. Emilija Gruodienė-Mardosaitė, 50 metų, Jakiškių k., Dūkšto r. Užr. E. Rūkštelytė, 1969. LTR 3242/194/. Užrašyta 14 variantų, skelbtas 1 variantas.
73. *Geriausia ir blogiausia mėsa*. K 3.1.0.10. Antanas Jadenkus, 72 metų, Kartėna, Kretingos r. Užr. B. Kerbelytė ir L. Sauka, 1961. LTt 4 28. Užrašyti 3 variantai, skelbtas 1 variantas.
74. *Atpažinti vaistai*. K 3.1.0.10. A. Kanišauskas, Žeiminių k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. A. Černiauskas, (1932). LTR 413/12/. Užrašyti 2 variantai.

75. *Ūkininkauti netinka*. K 3.2.0.13. Juozas Sinka, 74 metų, Kelių k., Širvintų vls., Ukmergės aps. Užr. M. Kamsiukas, 1937. LTR 2544/51/. Užrašytas 1 variantas.

KEISTUOLIAI

76. *Tikisi praturtėti*. K 6.3.1. Stasė Andraitienė, 68 metų, Kalnujai, Raseinių r. Užr. B. Kerbelytė, 1973. LTR 4545/202/.
77. *Nori supančioti vagių kojas*. K 6.3.2. B. Bikulčiūtė, 65 metų, Aukštakalnio k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. P. Jarackas, 1936. LTR 977/102/.
78. *Tikisi apsisaugoti nuo vagių*. K 6.3.2. Jonas Dainys, Samanių k., Obelių vls., Rokiškio aps. Užr. I. Talutis, 1926. LTR 1789/13/.
79. *Kad lapė vištų nevogtų*. K 6.3.3. Jonas Slančiauskas, Trumpaičių k., Šiaulių aps. Užr. M. Slančiauskas, 1909. SIŠLSA 421.
80. *Kad javams nekenktų*. K 6.3.5. Anė Endriulienė, 80 metų, Drevernos k., Klaipėdos r. Užr. B. Kerbelytė ir E. Mažulienė, 1960. LŽ 177.
81. *Nuogas sėjėjas*. K 6.3.5. A. Rudžiūtė, 69 metų, Ivoškų k., Kalvarijos vls., Marijampolės aps. Užr. D. Maciulevičiūtė, 1937. LTR 1991/127/. (B. Čiūtienės rinkinys).
82. *Rusas sėdi ant rėčio*. K 6.3.6. Z. Stundžienė, 72 metų, Daugėliai, Utenos aps. Užr. A. Urbonas, 1938. LTR 1657/286/.
83. *Kad palytų*. K 6.3.8. Vincas Morkūnas, 78 metų, Nemaitonių k., Trakų r. Užr. V. Vaitkevičius, 1993. LTR 6167/197/.
84. *Saugo audeklus nuo raganių*. K 6.3.13. M. Sidarienė, 78 metų, Lumčių k., Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1969. LTR 4575/360/.
85. *Neparduoda paršo su maišu*. K 6.3.14. Cirušis, Kampučių k., Punsko apyl., Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1960. LTR 4575/392/.

86. *Kad arklys būtų riebus.* K 6.3.20. Napoleonas Rakelis, 80 metų, Šalakundžių k., Braslavo r., Baltarusija. Užr. I. Urbonienė, 1972. LTR 4423/268/.
87. *Varomos iš namų musės.* L. Briedis, 85 metų, Kočėnų k., Biržų r. Užr. D. Šilainytė ir K. Viščinis, 1966. LTR 3835/905/.
88. *Kaip ieškota pamesto daikto.* K 6.3.21. M. Žadeika, 36 metų, Sklodonių k., Rodunės parapija, Lydos aps. Užr. J. Aidulis, 1935. LTR 2442/416/.
89. *Palieka maisto Dievui.* K 6.7.15. Stankiškių k., Klaipėdos aps. Užr. Vėlius, 1936. Sp. TD VII Nr. 279.
90. *Kryželis kortuotojo bate.* K 6.3.31. Jonas Valskys, 68 metų, Sarapiniškių k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. E. Rūkštelytė, 1941. LTR 2430/193/.
91. *Gandai – kai liedina varpą.* K 6.3.30. Barbora Buivydaitė, 77 metų, Kretinga. Užr. B. Buivydaitė, 1974. LTR 4631/29/.
Užrašė pateikėja.
92. *Padaugina sviesto.* K 6.3.6. Helenė Tylienė, 53 metų, Kisinių k., Klaipėdos r. Užr. M. Juškaitė, 1992. LŽ 201.
Plg. Nr. 93.
93. *Kad sektųsi žvejoti.* K 6.3.31. Ana Endziulienė, 80 metų, Dreverna, Klaipėdos r. Užr. B. Kerbelytė ir E. Mažulienė, 1960. LŽ 178.
Plg. Nr. 92.
94. *Kad varna žąsiukų nenuneštų.* K 6.3.4. Palėvenės k., Kupiškio vls., Panevėžio aps. Užr. J. Elisonas, 1910. LMD 1 550/4/.
Teksto pabaigos nėra.
95. *Suprato, kad bitės nesiseks.* K 6.4.10. J. Barkauskas, 55 metų, Dirvoniškių k., Salako r. Užr. E. Rūkštelytė, 1969. LTR 3203/90/.
96. *Vadeles pavogė – bitėms.* K 6.6.7. V. Rudelienė, 79 metų, Keižionių k., Upninkų apyl., Jonavos r. Užr. V. Babaliauskas, S. Blažauskaitė, G. Meilutytė, šfr. S. Blažauskaitė, 1978. LTR 5092/138/, LTRF 2379/30/.

97. *Juoda višta*. K 6.3.28. Antanas Tulaba, 62 metų, Dviratinės k., Liudvina-vo vls., Marijampolės aps. Užr. V. Tulabaitė, 1936. LTR 784/51/. Teksto pavadinimas – iš rankraščio.
98. *Giedanti višta*. K 6.4.8. Stefanija Glemžaitė, 62 metų, Kupiškis. Užr. E. Du-laitienė-Glemžaitė, 1956. LTR 2993/102/.
99. *Ar akmuo šlapias?* K 6.4.2. Veronika Urbonaitė-Blaževičienė, 77 metų, Zelčiūnų k., Šiaulių r. Užr. L. Paškūnaitė, 1975. LTR 4883/1122/.
100. *Nenori pirmas eiti į trobą*. K 6.6.5. Seinų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1958–1972. LTR 4575/439/.
101. *Sūnūs ėjo pasikalbėti su tėvu*. K 6.5.10. Kreivėnų k., Punsko apyl., Sei-nų aps., Lenkija. Užr. J. Vaina, 1962. LTR 4575/429/. Teksto pradžioje: „Pas Tumelius maskoliai pjovė lentas. Valgė bulves su duona.“
102. *Kur palaidotas pakaruoklis, medžių nekerta*. K 6.5.11. A. Rinskus, 69 metų, Pajūralio k., Tauragės r. Užr. V. Gerasimavičius, 1958. LTR 3185/176/.
103. *Žmogaus mirties metinės*. Monika Šveistienė, 80 metų, Bliūdžių k., Kal-nųjų apyl., Raseinių r. Užr. ir šfr. B. Kerbelytė, 1973. LTR 4545/211/, LTRF 1453/24/.
104. *Keistas naujagimis*. K 6.6.3. J. Meškys, 74 metų, Miciūnų k., Gervė-čių apyl., Astravo r., Baltarusija. Užr. ir šfr. N. Vėlius, 1970. LTR 4152/17/, LTRF 918/23/.
105. *Stipruoliui velnias padeda*. K 6.6.12. K. Varžgalys, 70 metų, Ukmergė. Užr. P. Valeika, 1930. LTR 97/52/.
106. *Kalba, kad kaimynas pasivertęs rupūže*. K 6.6.5. Simas Laurinavičius, 64 metų, Giliūnų k., Gervėčių apl., Astravo r., Baltarusija. Užr. K. Gri-gas, 1970. LTR 4154/193/.
107. *Piemenė norėjo pagadinti karvę*. K 6.6.8. B. Dūdėnienė, 41 metų, Kiemio-nių k., Salako vls., Zarasų aps. Užr. A. Urbonas, 1939. LTR 2088/116/. Užrašytojo pastaba: „Piemenė vijo virvę.“

108. *Pardavėja paklausė apie parduotą karvę.* K 6.6.8. Petronėlė Miceikienė, 71 metų, Muštaičių k., Veiverių apl., Telšių r. Užr. E. Bartašiūtė, V. Kutkaitė ir kt., šfr. E. Bartašiūtė ir M. Ragelytė, 1977. LTR 4856/7/, LTRF 1287/20/.
109. *Pasakė, kad mergina neištekės.* K 6.6.6. Dovydas Gaidys, Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps. Užr. K. Miškinis, 1928. LMD 1 189/56/.
110. *Mergina – vaiduoklis.* K 6.7.22. Anelija Aleksiūnaitė-Bikėnienė, 69 metų, Degenių k., Biržų r. Užr. L. Platukytė ir G. Meilutytė, 1979. LTR 5196/262/, LTRF 2552/61/.
111. *Bernas vietoj avino.* K 6.7.2./ AT 1499*. Ona Marcinkienė, 70 metų, Martyniškių k., Žagarės vls., Šiaulių aps. Užr. J. Marcinkus, 1940. LTR 2406/29/.
112. *Kas paglostys per Kūčias.* K 6.7.3. Elžbieta Tverikienė, 40 metų, Masiškių k., Daugailių apyl., Dusetų r. Užr. E. Rūkštelytė, 1948.
113. *Vaizduoja kenčiančių vėlę.* K 6.7.19. Ona Gaidžiūnienė, 61 metų, Aukštakalnių k., Žukliškių apl., Zarasų r. Užr. E. Mažulienė, 1968. LTR 3989/344/.
114. *Pakvietė velnią imtynių.* K 6.6.17. Juozas Tamulis, 67 metų, Zervynų k., Varėnos r. Užr. N. Vėlius, 1963. LTR 3670/89/.
115. *Lauko Sodos Kuokštas.* K 6.7.5. Antanas Lapinskas, 83 metų, Žarėnai, Telšių aps. Užr. ir šfr. M. Juškaitė, 1978. LTR 4868/328/, LTRF 2043/18/.

Santrumpos

- AT – The Types of Folk Tales. A Classification and Bibliography. Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen Translated and Enlarged by Stirth Thompson. FFC N 184. Helsinki, 1961.
- BLM – Anton Baranowski. Litauische Mundarten. Texte. Leipzig, 1930.
- BsLPĮ – Lietuviškos pasakos įvairios, surinko J. Basanavičius, t. 4. Jono Basanavičiaus tautosakos biblioteka. Parengė K. Aleksynas. Įvadas ir komentarai – L. Sauka. Vilnius, 1996.
- DŽT – Simonas Daukantas. Žemaičių trautosaka, 2. Pasakos. Patarlės. Mįslės. Parengė K. Aleksynas, K. Grigas, L. Sauka. Vilnius, 1984.
- K – Bronislava Kerbelytė. Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas, t. 2. Vilnius, 2001., Parabolės p. 83–123, t. 4. Kaunas, 2009. Pasakojimai. 6. Senovės žmonių pažiūros, p. 9–119. Bronislava Kerbelytė. The Structural-Semantic Types of Lithuanian Folk Tales. Volume I. Genres and Tale Types. FFC 108. Helsinki, 2015. Exempla P. 319–334.
- LMD – Lietuvių mokslo draugijos fondas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštyne.
- LTR – Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštynas.
- LTRF – Lietuvių tautosakos rankraštyno fonoteka.
- LTt – Lietuvių tautosaka, t. 4. Paruošė L. Sauka, A. Seselskytė, N. Vėlius, K. Viščinis. Vilnius, 1967.
- LŽ – Lietuvininkų žodis. Parengė K. Grigas, Z. Kelmickaitė, B. Kerbelytė, N. Vėlius. Kaunas. 1995.
- SIŠLSA – Šiaurės Lietuvos sakmės ir anekdotai, surinko M. Slančiauskas, parengė N. Vėlius ir A. Seselskytė. Vilnius, 1975.
- StŽ – Stebuklingas žodis. Lietuvių liaudies pasakos, parengė K. Aleksynas, melodijas parengė Z. Puteikienė. Kaunas, 1985.
- TD – Tautosakos darbai, t. 7. Kaunas, 1940.
- VBR – Vrublevskių bibliotekos Vilniuje rankraštynas.

IŠMINTINGI, GODŪS IR KEISTI ŽMONĖS
Lietuvių liaudies parabolės ir pasakojimai

Tekstų rinkinys

Parengė
Bronislava Kerbelytė

Redaktorė Renata Endzelytė
Maketavo ir viršelį kūrė Irena Sabaliauskaitė

2018-11-27. Tiražas 43 egz. Užsakymo Nr. K18-055
Išleido Vytauto Didžiojo universitetas
K. Donelaičio g. 58, 44248 Kaunas
www.vdu.lt | leidyba@bibl.vdu.lt